

BIBLIOTEKA
Zakl. Nar. im. Ossolińskich

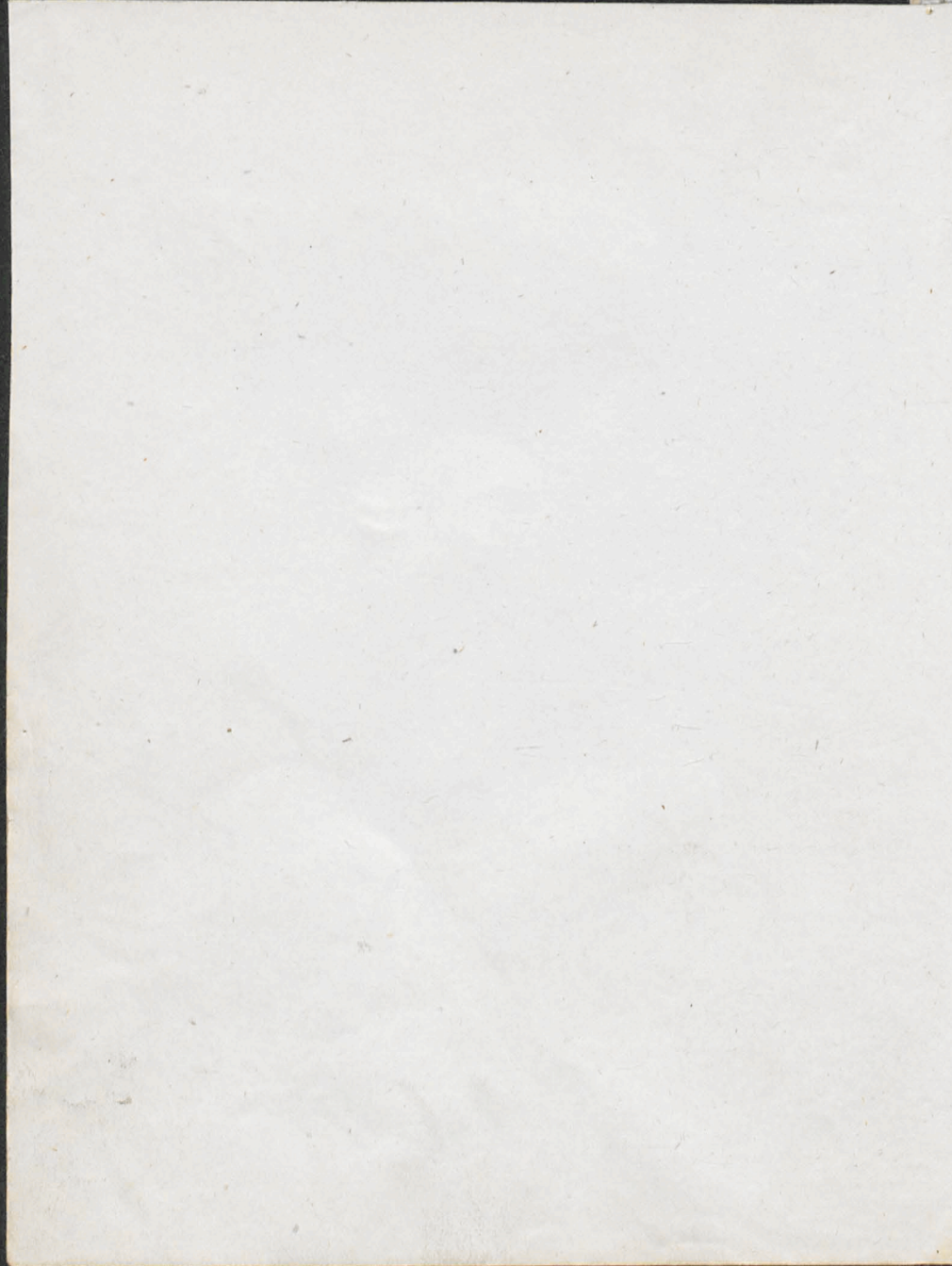
XVII 2602

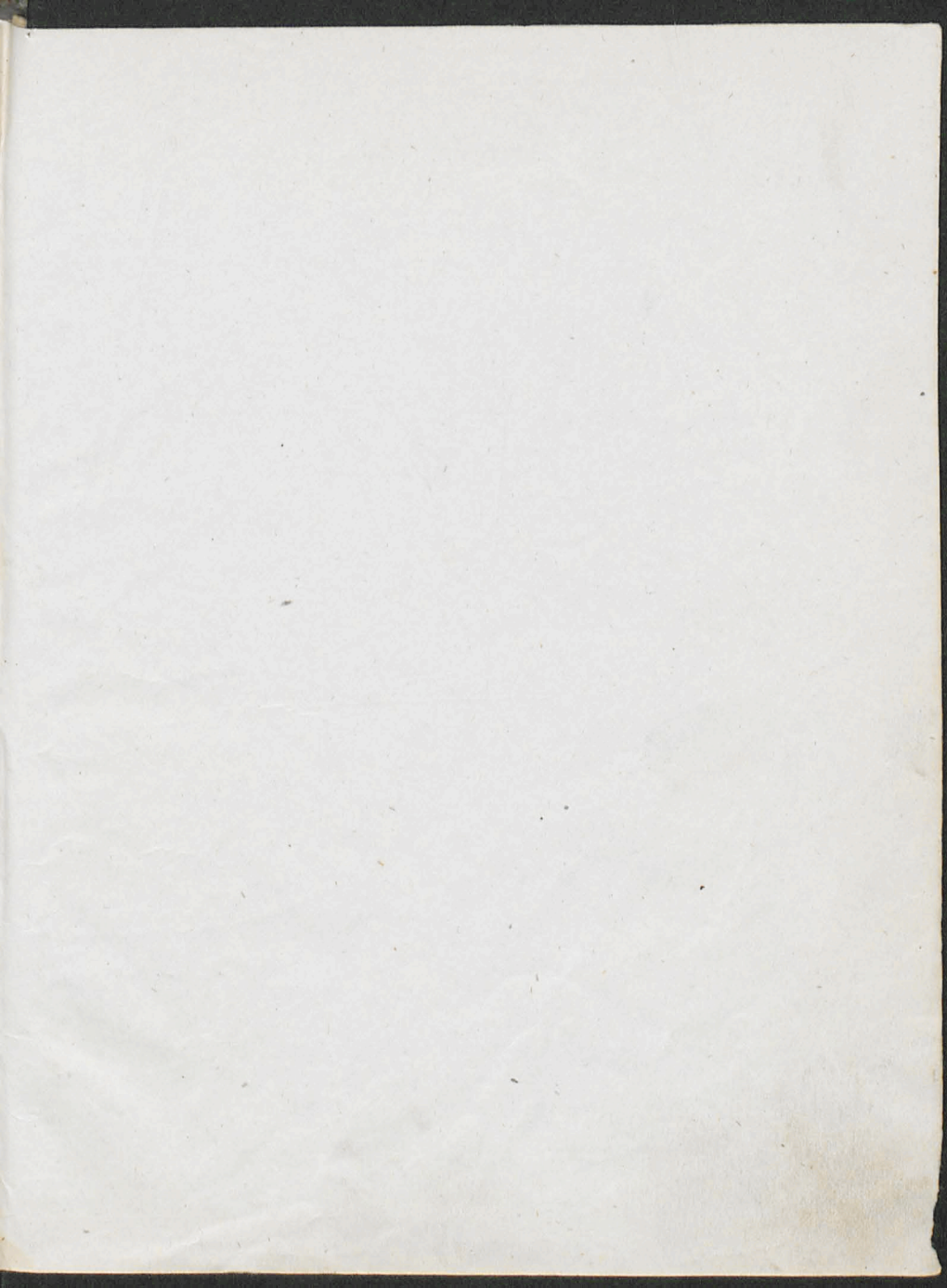
S. RYSIŃSKI

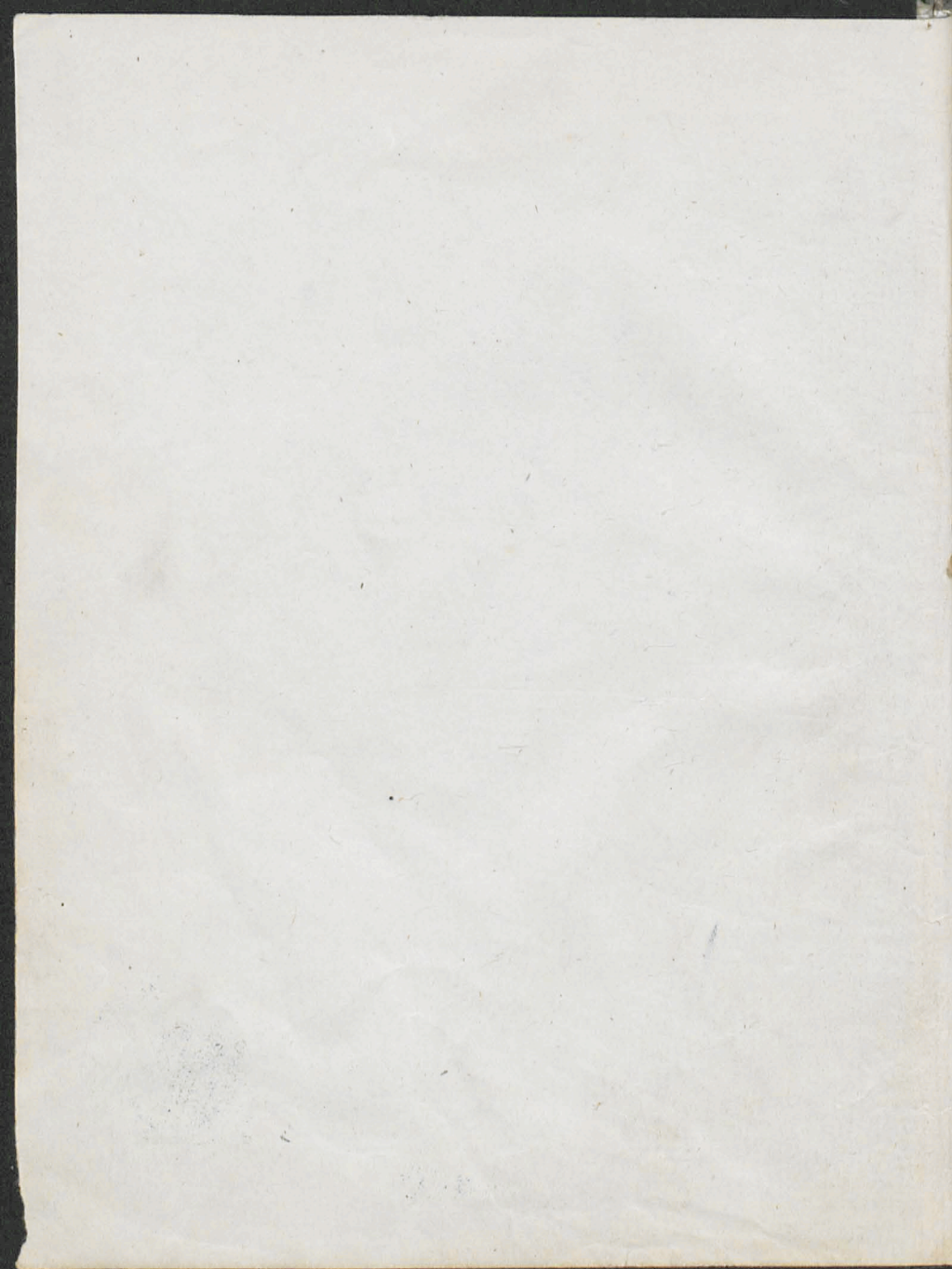
odhlejano ex libris domacyjny
Aleksandra Weryha Aaronskiego
dla Kantatu Narodowego imienia
Asoliniskich me Lwowie.

Ben nij.

410

PRZYPOWIESCI POLSKIE,

Przez

SALOMONA RYŚIŃSKIEGO
zebrane.

A teraz nowo wydane / y na wielu miejscach
poprawione.

64.448

Ubezpieczenie

W KRAKOWIE,

Roku Pańskiego 1634.

64.448

Nobili & Generoso Domino,
D. STANISLAO SERAPHINO,
IAGODINSKI I. V. C. SALVTEM
ET FELICITATEM.

Quantum Paræmiæ, Adagiones & prouerbia
aut, obtineant dignitatis, aut adferant com-
moditatis, vel hominem commendandum,
ipse nuper Generosus D. affatim abundeq; declara-
sti. Cum etenim me non inuito hæc eadem, quæ
& mudo tuo nomini nuncupo libens, lætitares im-
piger, censesq; grauitè Prouerbia, RYSINSCIO
quidem vt apparebat tuo, vel vt Minervæ calculo,
magnum laudis cumulum quod sparsa collegerit,
mihi verò maximum vt auctius recussa prodirent
stimulum: operi deniq; ipsi non parua rerum addi-
disti incrementa. Ne tua igitur Generose & do-
cte IAGODINSKI, hæc tanta gratia, aliqua ducatur
pœnitentia, à te & ad te sponte manantis fluiui,
non alio detorquo cursum, sed hæc ipsa prouerbia,
vel tribus tuo genio & ingenio dicata verbis, velim
sint impares licet pro bonis glori. Tu verò G.
D. & quâ comites humanitate suscipe hæc parua,
& qua plenus ac promptus eruditione nos, à te Dio
medæa permutatione maiora & meliora vt recipia-
mus, Viue vt viuis, Deo & Musis. Cracouia 20. Maii
Anno Domini 1620.

G. D. addictissimus

STANISLAVS GIERMANSKI.

Calceograph. Cracouen.

*** ** *

PRZYPOWIESCI POLSKIE.

A

1. **A** Białoś biało. A garnoś garno.
 A golonoś golono. A strzyżonoś strzyżono.
 Fanda, infanda; facta atq; infecta.
 Dignaa, tq, indigna; fafq; nefafq; *Donat: in Adelph.*
 Aboć wilka podkał. Capram orientem conspes.
 Abo moja geba cholewá? Nec meus vterus est vter.
 Abo piy / abo siebiy. Aut bibe, aut abi.
 Aboś nie slysał / kieby w liś ogon trabiono.
 Nec aures hábes, nec tañum.
 Aboś tu po ogień przyśedi. Aphyz ad ignem.
 A moja kareta gđzie? tam gđzie is konie zawiozły.
 A náśy w chrost. Fuga tucior visa.
 10. **A**nyelstie tam mieszkanie gđzie tabais / a nie seydaia.
 Vbi papatur & cacatur.
 Ani bekał / ani taknał. Ne my quidem audat.
 Ani be ani me. Ne gri quidem.
 Ani mie tam ani mie sam. Neq; intus neq; foris.
 Ani ná woi ani w miście nietrzeba wierzyc niewieścic.
 Nec cras nec heri, nec vnquam credas mulieri.
 A toś náśy wot vseydaw sy sie vmrzeć. *(Lubie w kat i paprociez
eta) a z.*
 Pedens mortuus iacet.
 Aue rabi, A za pśotem drabi. Osculum Iuda; |

B

- B** Abá z wozu Polom lsey.
 Multa sylua deposita, multum voluntur tota.

- **Babá lecac ze w schodu wolała / co baley to gorzcy**

Alio relincente fluctu, alius excipit.

Báranie nie mać woda. Stateram ne transgrediaris.

10) **Bárkiey infno / nišli rybno.** Plura iurulenta quam osculenta.

- **Bez sie tej stęce / przed naszymi wroty.**

Adhuc aliquis Deus respiciet nos.

Bez sie dobrze / kiedy zle syie zlomie.

Etiam inter vepres rosa nascuntur.

Bez sie miał / ale trzeba żebyś poćierpiał.

Perfer & obdura.

Bez przyczyny nie sukay dziedšiny.

In antrum haud legitimum, stimulum ne impingito.

- **Bez pieniedzy do Miasta bez soli do domu.**

Nihil adfero, nihil refero.

Bez łeycá ná woz / bez wiosła ná wode bez ostrog ná kónia / nie

Si nauta es habe remos & adhibe.

(wsiadaj

Bez prace / nie beda kolacze / Qui vitat molā, vitat & farinam

Bez wieści przygody przypadaia. Mala vitro adsunt.

Bezpiecznie myšy biegáia / gdy kota w domu niemaia.

Cum procul catus, Mus facit saltus.

30) **Bez wiosła ná wode.** Sine velis sine remis.

Biedna starość / wšysey cie zadamy / A kiedy przydzieš to

nárzekamy. Senectutem, ut adipiscantur, omnes optant eandem recusant adepti.

Senectutem quam diu abest, quilibet exoptat, eandem postquam venerit, incusat.

- **Bierze wilk y liżone.** Non curat numerum lupus.

Biega by zwiłezu stura po kolendzie.

Siculus omp hac isat.

- **Baki strzela.** Ignavis semper serix.

- **By / plác / wćiekay á swiadcz.**

Biada tey kolosy / ná ktorey ia strzeba łowia.

By tulu garye. Mendaces odi

By mroczku dydy. Feri puer.

Bez sieš

Deoſteſz die lito ſtolety wit.

Propter hæc & talia, Depones famoralia;

40.) **By** że Sochą / boć ich trochą / y to płochą.

Witem pſu tylko kſey wſaząc.

Terretur minimò penne ſtridore columba.

Vnguibus accipiter ſauica facta tuis.

Wlaſniſz a rzeç nie ma odpowiedzi.

Inutilis quæſtio ſoluitur ſilentio.

Wlaſnow wſedzie pełno. Stultorum plana ſunt omnia.

Wliſz a koſula niſz kábát. Genu ſurà propius.

Wity plaçje. Dolor facit eſſe diſertos.

Wog wyſoko á przyaciæl daleko.

Wogá mieç w reku á zbawienia nie wproſił.

Non dimittam te niſi benedixeris mihi

Wog troyce lubi. Numero Deus impare gaudet

Wogu ſie kłaniaj á dyabła nie gniewaj: *nie wrona by*

Deum cole, idola tolle.

50.) **Wogá** tego pokutá / w bogiego ſáznia.

Wlog oſławieniſz w rodſicow wiele moſze.

Wite ná bárt.

Wlog o temu przydworze / komu doma plugorzet

Wogá ty ſie dziwi / çym ſie chudſina żywi.

Et pauperi eſt Dea Ceres.

Woiac ſie wilká do laſa nie iſć. Timidior es proſpiciente,

Wrat wnrze drugi zoſtanie.

Wrodá iák w proroká á çnotá iák wdrabá.

Cum faciem, videas videtur eſſe quantiuis præcij.

Wzegewi poderwanemu nigdy nie wierzaj.

By był wilk nieſedył przed gora / inſzby był dawno zá gora.

60.) **Byliſmy** tu byli / ale nie wyli : y wy tu bedziecie a nie wyiecie.

Byç koſze ná woſze.

By nie czudze placki nie miał by kráwlec karwacki.

By nie przygooy był by áwiat iák goody.

By niemroz ná zle pokrzymy / bylby ten chwast záwoſe żywy.

Był piśe raz *Asinus compluteur.*

By muchy na miłob.

• By pies na ślenie / sam go nie ie / a krowie nie bā.

Canis in praesepio.

Był wilk w sieci / y przed siecia. *Vulpes iterum laqueo nō capitur.*

By to było pānu Bogu miłob / namby sie nigdy nie sprzykrzyłot

70) Bywšy zle zepsowało sie.

Boskiey natury za krawa / iednym bāie drugim bierze.

• Bywšy z oycā Kuchārzem / zāchciałbyć Malarzem:

• Byś swemu psu y noge wciał / przecie onśa toba poydźie.

By wrobl na skobole. *Ne maior thylaco.*

• Bywał Janek w dworze / wie iako w piecu pala.

• By Pānnām nie dšieci / do Interzom nie straż / Urzednikom nie liezba

• Biada temu damowi / gdzie krowā dobada wołowi.

Bywšy w rusi do domu musci *Testudo intra tegumen.*

• Bywšy y ludzi bedzie y y nas.

By koń o swey sile wiedział / żadenby na nim nie siedział.

• Bywały / był trzy kroć na Besticie / a czwarty raz na Krzepaku

zbił. *Dog uwarok toć pstrzacieł prauy*

ludzia miłob tyła dla Zabawy.

C

Czapka za Bieret. *Pro Delo Calauria.*

Czci Cancorze Mistrza. *Honores grandiores.*

Co wiejas to znas. *Moderata iuuant.*

Co wiejas to dobrze. *Modus optima res est.*

• Czasu wojny czasu powietrza / nawiecy nowin,

Bellum pater omnium,

Co Bog dal to w kobialke. *Nihil recusandi quod donatur.*

Co sie predko wznieci to nie dlugo swieci. *Quod cito fit, cito perit*

• Co tray to obycajz *Sui cuiq; genti mos.*

Czlowiek Boze igrzysko. *Dij homines vt pillam habent.*

• Chlop ma byc iak nasiekany kiy. *Forma viros neglecta decet*

• Chlop na kobyliczdzi a kobyly fuka

Caballo fertur & eundem quatit.

Czego sie z rządu skorupa nąplie / to sie z niey nigdy niewymyle.

Quod noua testa capit, inueterata sapit,

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem, testa diu,

Co sie y piecze to utroy. Præsentibus utere,

• Cicha wodá brzegi podrewa.

Quo flumen placidum est, forsan latec altius vnda,

• Cnota w gzwieni chodzi Rubor est virtutis color.

Chleb z sola z dobra wola.

• Czápka / chlebem y sola / ludzic sobie ludzi niewola.

• Czvia skoda tego y grzech!

Chleb z chlebem iedzac niepopluská sie,

Vbi vita frugni nulla debatchatio

Chudoba cnoty nietraci. pauper sed ingeuiofus,

Choroba niepiastuie.

• Cnota y pokora niemá mieysca v dwora.

Sinceris & simplicibus vsq; semper in aula,

• Co ná sercu wrzeziwiego / to ná tezyku y piánego

Quod in corde sobrii, in ore ebrii,

• Co muaiszy z checi. Quod necessum est lubear.

Co sie stalo / rostać sie niemozie,

Quod factum est, insectum fieri nequit,

Co z oczu to zmysli. Quod procul ab oculis, procul ab ainmo.

Czego oko niewidzi tego sercu nie žal. Oculi augent dolorem,

Co sie tyso wrodzi tyso zginie. Æthyops non albescit,

Cudozerece lekkie / ale nie wzyteczne.

leues sunt alienæ manus, sed in vtilis.

• Cnota noye zlomala / z Práwdy dno wypadlo / A pokorze

v dworu iuz barzo nádbladlo.

• Czosne z trzykroć przesadzony obraca sie w truciźne.

Crambe bis cocta mors est.

Cieska bolesć / gdy sie chce iesć / iesze dziejsa / kiedy iedza á nieba

Czlowiek tá / Bog iná zey. Homo proponit, Deus Disponit. (vza

Chromy chce daley skoczyć / a slepy widzieć.

• Co glowá to rozum. Quod capita tot sensus.

• Co Pánek to bzbánek. Te tua me mea delectant.

• Cygan dziećmi świádęzy.

Chárt pelonne / ogár łakomy / wyjel zwałbliwy.

Co wiedzieć iáko bierka wpádnie.

• Czy byczel tego byczek / byle náše ćielatko.

• Chuda fára sam pleban dzwoni. Non est dythyrambus.

• Chlop noši proch á Pan Bog kulki.

Co zá czech słowo trzymáć Punica fides.

Chudšino z Bieparzá niech či Bog przysparza.

• Chłopiećá nigdy nieurosta.

Chodži iáć owieczka / á trykša iáć báran.

Co zá hášek / wróćac sie ná swe legowisko. Sus in volutabrum

Chcešli przytáćielá stráćić / pieniebdzy mi pożyć.

Co drugiemu dáš / tego sam niemaš.

• Ciesey wintem co zlerádzi. Consilium malum consultori pessimū

Ciejšá przywóda od swego.

• Cześci Drzednicy škodza

Co śmieš rádzić śmiey sam czynić.

patere legem quam ipse tuleris.

Co sie ná godži schoway nie škodži.

• Co cheroba / to Doktor.

Co dyabel z gubi to my znaydziem.

Co tobie nie miło tego drugiemu nieczyń.

Quæ tibi non vis fieri alteri nefaceris.

Clagn'e do siebie / by Mágnes želázo.

Trahit ad se vt Cæcias nubem.

• Cudjemu psu / cudjemu koniowi / y cudzey ženie / niebowierząy.

• Ciesłki sasiac we wósi / w domu / y ná wošie / ále ciejšy w łóžku.

Cias oczu zá piecem pilnować.

Cená w miešel nieidźie.

Chylem borem / czarnym ślákiem.

Co ocrok to ocrok / á co murwa to murwa.

• Czudza psentce ogánia / á tego wroble pi a

Curate ipsum

Czego Pánorole ná wárzo / tym sie pobbáni popárzo.

Quiequid delirant Reges, plebuntur Achivi.

Cztery nogi biále / piata lysiná / tešli koň dobry / wtelká nowiná.

Chlepi ná wsi / žácy wóstole odmianie przelożonych bárzo rábši.

Chleprábby co tydžien Woyeá / co Miesiac Orzedniká / á co rok inšego Pána mial.

Cztery katy / á piec piaty

Co w swoich smieciách / to nie zginie.

Czosnek má glowe biála a ogon czarny.

Czci gory / lásy / mosty / chcešli miec grzbiet prosty.

Czas z časem / czas zá časem / czas przed časem / czas po časie / wšytko sie časem mieni.

Tempora mutantur, & nos mutamur in illis.

Co wino rádži piáia / á tlušte káski tabáia.

Niezbiora táczy pientedzy / owšem záwše beda w nobzy.

Qui amat vinum & pingua, non ditabitur.

Qui voluptati obsequentes sunt, dum viuunt, haud multum heredem adiuuant.

Cześć przyrodzenia nie mieni.

Co málym praškem do ksiąg wleci / tego náswietšym wołem niewyciągnie.

Choć ubogo / byle chedógo.

Czego nie wárzyć / tego škodá zárebować.

Cudnie kiedy gra / á kiedy przestanie iestže cudniey.

Chybáby tyká poschly / konopie grad potluki / á przez subienice woda čiełká / tedyby nie wiósiál.

Chrzan sie chlubit / dobry ja z miodem / A miod ná to / kát žie proši dobry ja bez čiebie.

Co mi po studni kiedy sie z skokund piie.

Cum tibi sufficiant cyathi, cur dolia pueris

20 Ciagnie wilka do lasa przyrodzenie.

Naturam expellas furca, tamen usque recurret.

Co sobie dzieniam nagornie / to mu Senator žie.

6
Ciagnie sie żyłá / gǳie sie náłóżyłá Natura trahit ad sua iura,

Chłopska rzecz élla teść / á sílá pié fláchecka.

Choć pientadze wydaś przećie mieśet chowáy.

Co prozno to prozno.

5 Chlusta / chlustał áz teź vstał.

Cznie willá w życie Canes vetuli non latrant temere,

Co wiedzieć kogo pierwey Willá vie.

Co ciało lubi / to duśe gubi, Corporis delictum, animi exitium.

Coś á swey máłce werośem nástugnie.

10 Suczka swey Pánicy záwóśe tropu pilnuie.

Qualis mater, talis & filia.

Qualis hera, talis catella.

Co sie ná rozum wydáia / ráđzi tácy vpadáia.

Faciunt intelligendo, vt nihil intelligant,

Co sie ráđzi zálecaia / nie ráđzi sie óżeniaia.

Omnes qui amant, grauiter sibi vxorem dari ferunt.

Chłop ná chłepá / kiedy wedle boku plocha.

Cześto z brzegow wylewa / kto bługie wodze miéwa.

Nimíá licéntia euadet in aliquod magnum malum.

Licentia fimus deteriores.

15 Czego kto prágnie ná iáwi / to mu sen przeb oczy stáwi.

Somniat ea, quæ vigilans voluit.

Chytry by wul. Vulpes bouem agit.

Czego niemaś nie obtecu.

Chłopá ná Páná niegodzi sie wśá d é

Czeka iák kánia dǳjá.

D

20 **D**Wá pán / trzy wodysto. Vnus homo non facit Ciuitatem.
Do czásu zbáneť wode nośi.

Dárowánemu kóniowi nie pátrza wzeby.

Equi dentes inspicere donati nil opus.

Dobra psu muchá / á Mátýaśowi plocká.

Dobre / dlugo sie pámieta / á zle iéścze dlujey.

Cui pla

Cui placet obliuiscetur, cui dolet meminit,

Dobre daleko slychac / a zle teszeze daley,

Fama malum, quo non velox velocius vllum,

Ditwone sprawy Boskie. Mirabilis est Dominus in operibus suis

Ditronie Bog strzeze niewinnego,

Datek páná dobrego / czyni sraze pilnego.

Dobremu kontowi przysypuia obroku / a zlemu wymuia.

Dobrze mowia przy dworze nie kupuia kota w worze.

Spem precio non emo.

Dobra chec stoi za wczynest. Voluntas reputatur pro facto

Przwi do lasa. Iuxta flumen puteum fodit.

Dziaciol dzzewo psuie / y nos sobie psuie. Dedi malum, & accepi.

Dla tego ma kowal klebze aby go nie vgaralo.

Do Korintu przysc niekażdemu snadnie.

Non cui vis homini contingit adire Corinthum.

Dziwna sp. ja Polypi caput.

Do starego kozucha / nowe rekarwy. Silurus putris in quadra ar.

Do swego diabel kyske miodu wlozyl / a do cudzego dwie. geres

Dobresz dobrem a zle samo. Bonum bono non est contrarium.

Dobrze to komu sie konie wioda yżony.

Dalci Bog dary wywayze miary.

Daleko kesy zalaca.

Dobry Pan Bog ze nas po ziemi nosi.

Pedibus ingredior nature non didici.

Dlacieste gościnnica nieopuszczaj.

Dom iak pieklo.

Domowego zlodzielca nikt sienie vstrzeze

Day Bozew dobry czas mowic a wezly milezec.

Drogi Diament zlotem osadzony.

W rostropnym sercu wymysl wniżony.

Dar za dar. slowa za slowa.

Res vis, res porta: Pro verbis, verbare porta.

Dobra kosa na wrzeście.

Dość sianej ogona po rzyć. Non futor ne vltra crepida.

Dla przyjaciela nowego, nie opuśćaj starego.

Nouos parans amicos, ne obliuiscere veteros.

Dniem lato nie pozne.

Quod parum est, pro nullo habetur.

Daleko pietas ośa. Aliter sues olent, aliter catuli.

Dziesięć zbroynych / w iednego nagiego nic nie wezma.

Day / aboć wydre.

Dzieł za wedy.

Dano Eurowi grzeba / a on iest cze wleze chce.

Dla potoin te broń nose / o ktory cie Boze prosze.

Do prawas przyidchal / nie z prawem.

Regionis quam in colis mores induito.

Si fueris Romae, Romano viuito more.

Si fueris alibi, viuito sicut ibi.

Day to psu co masz na sercu.

Daleko geba od petrawy. Inter os & offam.

Dziadowsta skutka / tyeze sie wnikla.

Turpis fama datur saepe minoribus.

(był

Do dobrego trudno o klusaka / a do zlego iedno chobniezel iak tu

Dawszy rekoma / biegay nogama.

Dobrze radzi / kto ludzi nie wodzi.

Do prawas iednego woru z pieniadzmi / a drugiego z pilnoscia
potrzeba.

Diabel nie chcial byc kucharzem / furmanem ale wolal manka.

Dwuliczna kitayka.

Dzis piec iutro nic.

Dla kesa slawki iako trawki / żołnierz zdrowie wazy.

Dobre zachowanie / lepsze niz gotowe pieniadze.

Qui profuit multis, hunc uentur multi,

Bonus seruatius, facit bonum Bonifacium.

Dzien moy / wiek moy. Tota vita dies vnus.

Dziurawego woru trudno na pelnic.

Pertuso dolio nihil infunde.

Domyślił sie kiedy czarny wol na noge na stapi.

Łestanie sie go o cubzey starwie.

rytá w Smygla koniá wygráá / á chlopá obiefono.

Dwa zá leb / trzeci do kúlety /

Dla zazdrości nie pokazuy mólátności.

Propter inuidiam, vela opulentiam,

Domá stroyny / ná woynie hoyny / w dworcu myslwoy / w karczynie
zwáblwoy nigdy nie wstora.

Dom nie záiac / nie wćieze /

Do sieci wpádnie / kto zgłupim krádnie.

Debora wie / wózy robić : á brzoszowa rozum bawá.

Dwa rázy zóná mejá biáá / ráz je ogorki kupiá / drugi ráz je idáble /
nie kupiá.

Dla tego sie brácia bñiela / że jeden stódka iáda / á drugi gorzko /
jeden stóno / á drugi kwáśno.

Do Kościolá trzeba klásem / á z Kościolá jedno chóda.

Dziecie nie pláče / Mátká nie wie czego potrzebuie.

Dobra noc Rozumie / wieśto Bog kiedy cie ogládam.

Diabel Łwe po Wle sku zwóbsil / Ewá Adámá po Czesku /
Bog ich po Niemiecku gromil / Aniyol zás po Wegierku
z Káin wygnáá.

Dzieciolowi swoy nos nie wádsi.

Dał sie Bog nápic / á Diabel nie dá sie wyspać.

Dobre z dobrym / á zle sámó.

Drzewo które skrzypi / dłużej w lesie stoi.

Dwóm ćiasno / á jednemu ták w ćias.

(Chóda.)

Diesięć lisowátych / do jednego biálokurowátého ná poráde

Day Boże wšytko wmieć / á nie wšytkiego wiywáć.

Scire malum, non est malum, sed facere malum, est pessimum

Dla rány sienie bić / dla chmielá niepic / dla france nie oblápiáć.

Dwáy głupich ná świecie / Pan co nie chetliwego sijnge chowa /
á slugá co nie chetliwemu Pánu służy.

Dáley Lot trzáśnie / nišli Myśi stóczy.

Dwor idk bżiuráwy wor/nigdy go nie nápczaf.

Dla przyacióla nalepiey kukielke kupić/bo iesli mu sie nie peboz
ba/teby to sam zięf.

Dwie Niedzieli kwoienie/dwie Niedzieli wysypnie/dwie Niedziela
li doyszewa zboże ná polu.

Dobra wiesć kiedy mowia iesć.

5 Dla tego Diabel madyże stary.

Debry szlowiek nie frásite sie kiedy subienice widzi.

Lex iusto non est posita.

• Diewki idk koncie/predko rosta.

Dormi potus, & viues, tám spi gożie sie wpięf.

• Do Bościóla kiedy chcesz/á ná Ratuf musif.

Dawfhy czeć/dawfhy wola.

10 Dniecie zá reka/Wlákta zá serce.

Dobre p wo piy sam/á zly mlod bay sam.

Day Boże dobra broń mieć/á nigdy tey nie wzywáf.

Dwu trzeci roz wózja.

E.

Ez dość po pjęcke.

Memento te, Intra pelluculam cerdo tenere tuam.

Ey siáno/siáno/mogliby te psi.

Ey toć kie/áj ściany schna.

F.

FOrá z Dworá.

Flágmá powróz ná stáre.

Fisiek zá fisiek, listek zá listek.

Sortel ná hárdego/nie dbáf nic ná ntego.

Surman we zlym rásie obrzeka sie swego stann, á przyidhawfhy
ná nocleg znowy woz smánie.

Fortunator w miefek. Aureum velus.

G.

GAniac kupić/á chwalać przebáf.

Laudat venales, quivult extrudere merces.

Malum

Malum est, malum est; dicit omnis emptor, sed cum rece-
cesserit, tunc gloriabitur.

Gdzie miło tam oczy, gdzie boli tam rece.

Vbi quis dolet, ibi manum habet.

Głos ludzki/głos Boży. Vox populi, vox Dei.

Głodnemu chleb ná myśli.

Gromada psow/śmierć żalecza.

Głos ludzki/żądza się z wola Boża.

Gdzie rozum z cnota/dobry skład.

Gorsza sprawa/nis w Dzieku.

Gospodarz powinien wiedzieć o polu/o gminie/o stąjni.

Gospodyni powinna wiedzieć o kuchnie/o spiżarni/o piwnicy

Grzechy miłodości karze Pan Bóg ná stare kości.

Visitat Dominus delicta iuuentutis, in ossa iene stutis.

Głodnych y mucha powadzi.

Głupi kiedy mileży/zá mądrego wydzie.

Stultus quam diu tacet, sapiens esse videtur.

Głowa by małkowka/á rozum by náplwał.

O quale caput & cerebrum non habet.

Gdzie cienko tam się rwie. Abrumpitur facile tenuis funiculus.

Gwałtem roziać może/ale dáć nie może. Volenti non fit iniuria.

Gdzie cie radzi widza tam nie często byway/á gdzie nie radzi

tam nigdy.

Apage hospitem.

Gdzie Diabeł nie może/tam Bába psale.

(dic anus, & c.

Non auder stygius Dæmon tentare, quod audet Diues frau-

Gnier bez siły nic nie jest.

Vana est sine viribus ita.

Gdzie siła/tam y moc.

Gniwa się Bába ná targ/á targ o tym nie wie.

Gdzie ogon rzadzi/tam głowa bliadzi.

Gdzie nie możesz przest/óżyć/tam trzeba podlesć.

Fastigio caput submitte.

Gładki ná srych/á szpetny do pudła.

Gorszałka zá grosz przycięła wężys/á zá dślećieć y morzys.

Gorszałka iak złodziey/ani wzwięsi iako się wpráonie.

Gospo-

74
Gospodarzowi trzeba bydyś głuchem y ślepym.

Gdy sie możni mnożą / lubzi ubożą.

Cum surrexerint impii, absconduntur homines.

Gdy szuka strady / strzeż sie pilno zdrady.

Gdy dwaý rzet'a żes piány / możesz isć spać bez nágány.

5. Gdzie pan hárdy / á chleb twárdy / k temu pironicá ná polku /
biada temu chudemu pácholku.

Gdy Sokol śpiešcie / bñie go y wrona.

Mortuo Leonetiam mures in sultant.

Gdzie trzeba pápáć / tám trzeba y kákać.

Grzegorz / egiog? / Podźrobic' o nie moget' chodźic' : podź lesć /
toć musie poleść.

Gospodárstwo wzłowáte słowo / nie wnet' bedzie / co rzeczeš /
gotowo.

10 Gdzie rozumu nie / eżás pomoże.

Grobic'żna kláczá / kontentuje sie y plewámi.

Głośny dzwonek zla sławá.

Gdzie dla dwu nágotuia / tám sie trzeći náie.

Gdy iedzieš w drogę áno pieczę stońce.

15 Nie chroń sie dla dźdźá wźiać eponęze.

Ingrediare viam, coelo licet vsque sermo.

Ad pluias nunquam penula desit aquas.

Gdy sie tobie kto bázno ofiáruie.

Abó cie inź ciał / abó ciał gotuie.

Głupi bacie / mądry bierze.

Głośny babenżá góra / á kieby do nas przywózie / álic' iák pubto.

Quæ remota matuuntur, admodò contemnuntur.

Minuit praesentia famam.

Gdzie zle przypadłi / tám przyaciłi radłi.

Cum fortuna perit, nullus amicus erit.

Viri calamitosi, amici distinguunt.

20 Głász ty kotowi skóra / á on ogon wozgóra.

Gospodárza w domu nie eżesłay / eżesłay / mu nie poyżente sie ten
go nie zálecaj.

Gdy

Gdy chudak Páná bádeu/ Diabel z niego przekwólentule.

Cum pauper diuiti donat, tunc Diabolus ridet.

Gość w dom/ Bog w dom. Hospes venit, Christus venit.

Gdzie Pan Bog Kościół budnie tam Diabel Káplíce stáwi.

Diabolus est similia operum diuinorum.

Gdzie powie sucho/ tam po wšy wgnieš/ gdzie sie wiały.

G:ozny ná žone/ kto nie ma swey žony.

Gospodarzá w domu trzeba słucháć.

Quod iubet hospes agas, Si non vis sumere plagas.

Gdzie iedza/ tam iedz/ gdzie robia/ tam idz/ przecz nie záwadżay.

Gdzie sie leie/ tam sie dobrze dzieie.

Gdzie go z iedz/ tam go z iedz/ byle nie de má.

Goraca miłość/ sanna droga/ kroguleze pole/ nie długo trwáia.

Głupiemu słuzyc/ w nocy iedzić/ w kárcznie gospodarowáć/ wšytko niemal zá iedno.

Gdzie Kiežá á Surmani pija/ tam nalepše piwo.

Gość náiedne noc w cudzym domu zostáwi wšy kolek w óciáne w blie.

Gdzie zgodá tam Pan Bog miéška.

H Anbá/ Boátyrskie dzieci. **H.** Heroum filii noxx

Żarkáwemu rze czy dostáie.

Żámmu kólá z gory/ Chcac ochronić škory.

Żánkám či ta Mátyáškú hántá.

Że tysz mnie miał że Wošewodžiantá.

I.

I Aké Pan taki Kram. Mala mens, malus animus.

Ministri ferunt Dominorum suorum mores.

Jeden iest sposób wrodzenia/ á tysiac zginienia.

Vna est nascendi, moriendi mille figura.

Jáké drzewo, taki owoc.

Qualis queque arbor, tales, edere fructus.

E

Jákó

76
Jako galactobus. Vicem pro vice, reddam tibi amice.

Juży Barol a msa Páni Bábánovska.

Juży wioze je nie przelwki.

Jesze sie nie prodzilo / a mż ochrzęono.

Qui futurus est, vocatum est nomen eius.

Już to glob / kiedy wilt / wiltá kasa.

Acerba sunt tempora, quibus lupum lupus est.

J wilt syt / y owce cále.

Jedná nedzá nie do kuczý. Nulla calamitas sola.

J tego Pan Bog nie pomalu trekce.

Romu ba špetna twarz / a milosne serce.

Jm báley w las / tym wiecey drew.

Dato vno absurdo, requuntur infinita.

Jednemu bydlá gola / a drugtemu brzyewy niechce.

Jakoby ná Níemieckim kazáníu byl.

Jakoby też o želaznym Wilku báial.

Jakoby też groch ná ščiáne miotal.

Jako wodá z Káezli.

J toń nád síle nie škozý. Ad impossibilia nemo obligatur.

Jako sobie pošcieleš / tak sie wyspíš.

In diebus Eliáz / kiedy zákwitna kite.

Jm kot stáršy / tym ogon twáršy.

Już to šezwány Wilt. Vulpes item lupus non capitur.

Ja o Páwle / a on o Bávle. Ego de allio, ille vero de cepis.

Jedná cnotá / nie cnotá. Vna virtus, nulla virtus.

Jaki taki wrząd / lepšy niš prosta služba.

Jal sie gryšć rzemienia.

Ja z toba w rynec / a ty przedšie w vlice.

Jesliš Pan / á aday ná Kobiercu.

Jozse Seráfinku / Mácierzyn Kochánku.

Już po šarapie. Factum est.

Jako sie nie wpalić / ogień w zánobrzú máioc &

Num quid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut ves
timenta illi non ardeant.

Jedli Pan Chaway Ruzl.

uś dźista y wśy kapla.

Jeden Ditec dźiesiaci Synow wychowa / a dźiesieć synow lebnego
go Dycy wychować nie moga.

Jedno zwinąć / drugie zminąć.

Jako ty Rodzice swoje / tak cie wczęca Dźiatki twole. *B2*

Quæ feceris Parentibus, eadem à liberis expecta.

Jm więcej gąunku / tym więcej frásunku.

Plus est sollicitus magis beatus.

Jak wianki wil. Datyli dies.

Jak we słu koni przybył.

Jesi sie kto ná prze z strony konia / wozu / sukniey / żony / ku idkley /
kolwiek potrzebie / nie puścay z domu bez siebie / woz polá
mia / suknie zmaja / koni osádnia / żone z lástka odesła.

Jle chyrcow / tyle medrcow.

Jakie odźienie / takie wczęzenie.

Jak by mu noz w serce porázył.

Junośa ogień w dom wnáśa.

Jdac do dworu / częba ciepl / wości woru.

Jedná bat a kámięń do studnie w wáli / a dźiesieć go chłopow
nie dobedzie.

Jeden za osmnaście / a drugi za dwa dźiesiaci bez dwu.

Jesie mu sie to nie przepiećto / a uż ná nowe zarábia.

Jaka praca / taka placá. Utteris & metis.

Jeden Wiedeń. Prágá mága. Brákw miásto.

Jak po Kiebzú. co kto porwał / to iego.

Jak Anjolkú polýkal.

Jednym čiosem gebá z nosem.

Jak dźiesiećimny brog wśyćko przymule.

Jak pod rynná siedział.

Jdac do wortá / abá sie boytá.

Jednośa a a drugie do láśa.

Qui paribus bobus, non bene trahitur currus.

Jako cie moze/choćiaj przez noge.

Dolus an virtus, quis in hoste requirat.

Jednemu sie Pop podobaa drugiemu popabya.

Scilicet arident hæc tibi, & illa mihi.

Jaki kroy/taki stroj.

Jezyk kiedy bladzi/prawde mowi.

Lingua errans, vera dicit.

Jeden krowe zá rogi trzymaa drugi doi.

Alter habet titulum, alter habet vitulum.

Jm či co wolniey/tym sie stáw dołniey.

Si fortuna iuuat, caueto tolli.

Jak morze/wszystko ná wierzch wyrzuci.

Jesli wódze/tedy sie wyprowadze.

Jak z kózla/ni mleka/ni welny.

Jaka spowiedz/takie rozgrzeszenie.

Jarzabek páński ptak/á chłopska potrawa.

Jarzabka moze jednego dáć pánu/á kuropatwo trzeba pare.

Jedne zá jedne piosnka śpiewa.

Semper chorda oberrat cadem.

Jedno w lice/á drugie ná petlice.

Jedna iaskółka nie przynosi wiosny.

Vna hirundo non facit Ver.

Już mu y Sedomierski Doktor nie pomoże.

Ne Mercurius quidem cum Musis Senauerit.

Jak w Aprice/tak w Kłotarni/ni do czego sie nie gárni.

Bo tam tego wnet zá wstydza/kogo być nátretem widza.

Jak wilk záwsze ná owce mrze/tak zły schnie/gdy nie czym zle.

Już tedno Bogá/kiedy domá nogá.

Omnis res iam in vado.

Ja z nim w pole/á on przedcie do lasá. Abiit & taurus in syluam.

Jako cie widza/tako cie piše.

In quali te vident pan no in tali collocant scamno.

Jeden głupi dziesiąci mądrych zwiedzic/á dziesięć mądrych te

dnego głupiego nic. Plus potest vnus stultus interrogare,

quam decem sapientes respondere.

Im kto stáršy / tym powinien bydz modršy. Prudentia senum,

Jako sie wol dorwie trawy.

Kiedy przestać niewie sprawy.

Jedno rydel á moryká / á ich rozerwać może.

Hunc nisi mors aditem mihi nemo.

adimet

Jakoby go gom ołka przestrzeliz.

Ida z soba ná wdry.

Jáie dzisieysze / chleb wężorayšy / čiele šestć niedzielne / á wino
łóškie nalepsze.

Ouum vnus horæ, panis vnus diei, vitulus vnus mensis,
vnum vnus anni, optima.

Im kto wężenieyšy / tym bywa nábetšy. Scientia inflat,

Jes to mály nie bodz zuchwály.

Jednemu nászbyt / á drugiemu nic.

Fortuna multis nimium dedit, nemini satis.

Juž to nie Dworká / co nie włáze rosporká.

Im kto głupšy / tym bywa bezpiečnieyšy.

Qua quis indacior, eo impudentior.

K.

K To sie ná mleku spárzy / ten ná wodze brucha.

Bto nie da ná p. ščálke / ten w nie nie gra.

Kiedy sie tyka dra / w ten čas te drzy.

Dum subera suberant, subera suberare memento.

Kiedy Tiedźwiedzia wderzy gálas / tedy ryknie / á kiedy go drze
wo przywáli / tedy mileży. Glundine percussus vociferabitur
vnus, sed cum frons cadit vnus cum silentio vadit. *y. abt.*

Koćiel gárcowi przygánta / á oba smola.

Vatibi, va nigra dicebat cacabus ollæ.

Bto oćymá nie dorizy / ten mieškiem dopláci.

Bomu sie zmiel / ale tobie sie šrupi.

Káždy ma swego mola / co go gryzie.

Quisque suos patimur manes.

Bto síla mowi / ten sie wymowi.

In multiloquio non deerit peccatum.
Bądźmy swoje miło/choćia nápołyzgnito.
Quisque suum laudat, quamvis laudabile non sit.
Bamięń ku gorze rzucony/wraca sie ná głowe ciśćáiiego.
In se ipuit, qui in coelum spuit.

Kto przebięra/ten przemiera. //

Bądźmy młynarz ná swoje kolo woda gonł.

Bomu prosie zgnie/temu w ofu pisęzy.

Brut krętkowi nigdy oká nie wykole.

Dat veniam corui/vexat censura columbas.

Bto ludzi nie slucha/ten y Bogá.

Bto tonie/y goiego sie mieczá chwita.

Bto sobie zly/á komuś dobry.

Qui sibi nequam, cui bonus.

Bto ma czás/á czásu częta/czás tráci. Qui occasiones amittit.
maximam partem rerum bonarum amittit.

Kto sie ludzi nie wstydzi/ten sie Bogá nie boi.

Kiedy pan Bog záchce/yná piecu da.

Interdum Da etiam dormientibus. *dant.*

Kto w szesćciu plywa/málo dba o drugie.

Kádo przyiańń nie záwádzi.

Kto laste páństa śácutie/cos w sobie nie perwego cznie.

Kto nie rychlo chodzi/ten sobie śłobzi. Absentes careant.

Kto nie szuka wiecezy/tego wieceza nie szuka. //

Kto siła obiecuie/ten málo dáie. Qui facilis est in promittendo,
difficilis est in praestando.

Kto mieczem wojuje/ten od miecza ginie.

Qui gladio ferit, gladio perit.

Komu do śmiechu/á drugiemu do pláczu.

Kiedysie koniá nápra/á dziewki nie trzymay.

Kwapi sie by poperona zá maź.

Quo properas; num eugium vis scindere.

Kto sie ráz przemawierzy/temu nigdy nie wierza.

Anstoteles interrogatus, Quid lucrarentur mendaces, respondit,

ve cum vera dicant, nemo illis credat.

- Kto pyta nie bładzi. Qui incipit dubitare, incipit sapere.
- Kto z przyrodzenia głupi, y w Paryżu sobie rozum nie kąpi.
- Komu Bog rozum nie da, Kowal mu go nie wkuje.
- Kto w ogon wierzy, ten piorko z ogona znajdyje.
- Każdy o sobie dobrze rozumie.
- Każdy na swym sercu buyny.
- Kto chobsi po nocy, szuka kłowey niemocy.

Qui noctu ambulat, offendit.

Kogo gryzie mol zakryty, nie w smak mu obiady obfity.

Huic Epulae sordent, quem testa placula mordent.

- Kto rezeże białą głową, piś na bystry wodzie słow.

Mulier cupido, quod dicit amanti.

In vento & rapida scribere oportet aqua.

Kto nieprzycielowi folguje, Ten sobie śmierć gotuje.

Qui inimico parcit, Exitium sibi accersit.

- Kus sie o nierówna, równa cie zawiśe potkać moje.

Audendum est aliquid, si vis esse aliquid.

Kiedyby sie o każdy krzywdę brał, tedy choćby po włosku z głowoy wyrrywano, nie stałoby ich na głowie.

Kto chowa ptak z piśku, ten miewa łajno w zysku. //

Kto iedzie na Niedzwiedzia, niech sobie lozko gotuje, a kłona Wieprza, niech ay grob.

- Kto nie śannie grosza, ten za grosz nie stoi.

- Krol wielki Pan, a łopata cukru nie iada.

Kto podkim dołki kopa, sam w nie wpada.

Qui fodit foueam incidet in eam

Kiedy groszy w pyłku nieni, w ten czas sie y rozum zmieni.

Kto za kogo rezy, tego diabel mezy.

Sponde, noxa praesto est.

Kto w piecu lega, ten drugiego ożogiem mieda.

Stultus ambulans in via, cum ipse sit insipiens, omnes stultos est.

- Kto w karczynie słuzy, temu w browarze placa. (se exillimat.

Kto pierwey do mlyna zaidzie, temu pierwey zmiela.

Quo prior tempore, potior iure.

Bosyl

Reputka ná smleř.

Āto ráno wstáte / temu Pan Bog dáte.

Āto sobie nie woli / tego głowá boli.

Āto lástáw nie zápomina / Āto nie lástáw nie wšpomina.

Boň ná čterech nogách / á wšterká sie.

Ālin klinem wybić, Paxillus paxillo pellitur.

Malus nodus, malo cuneo pellendus.

Āieby tráfi kos ná kosá / teby ieden z nich wmyka nosá (nie.

Bogo sie niešješćie imie / ten sobie nos wćeráiac pálec wywiz

Āto chce być dobrým powiádáćem / trzeba žeby byl pierwey
dobrym słucháćem.

Breuiſſima est ad dūcendum via, audiendi diligentia.

Āto sie chwali ten sie powali.

Āto sie botyka smoły / máš sie ob niey.

Qui tangit picem, inquinabitur ab ea.

Āto Boga zdráždil / á kogož nie zdráždil?

Āto milčy / zezwala. Qui tacet, consentire videtur.

Āšby lenwoy wiesćy. Omnia piger vatem agit.

Āto bywa ná komu / ten bywa y pod kontem.

Āto smá nie iedzie.

Āieby iezyk milčy / rozum ni záć nie stoi.

Theſauri abſconditi, nulla est uilitas.

Āto milue rzecwne / ten šalete peronie.

Āto milue powoli / tego głowá nie boli.

Āazalci zágnile gruſli podžitekowác.

Āto nátořicu šiwá / ten polewke šaba.

Āomu sie ryb nie došćanie / ten ná polewce přešćanie.

Āto dáł zbyten dáy chleb do geby.

Certa mihi spes est, quod vitam qui dedit mihi, idem

Et velit & possit ſuppenditate cibum.

Āto ná ludyie pušćá / ten polowice tráć / kto ná Boga ten wšy

Āáša wyšlugá náša. (cto.

Āieby páno wie zá leb chodza / teby w pobdánych wloſy trzešćá

Kt

Kto służy z łaski / w tego bywa mieśket płaski.

Kto na czyim wozku iedzie / tego piosnke śpiewa.

Kto nie ma sługi / niech sobie sam służy.

Kto nie ma konia / niech piechota chodzi.

Brol dał / a Gąstolt wziął.

Kto przy prawdzie / ten na polu ma wygrana.

Kto ma życie / ten ma wszystko. //

Kto swowolnie żyje / swowolnie ginie.

Qui sine lege uiuit sine lege uitam finit.

Biedy widza / tedy kłam / kiedy nie widza / tedy kłam.

Kto śmie ze gnać / śmie y wkrásć.

Kto pyta nie ma woli dać.

Kto źle cierpi dobrego sie do lechce.

Dulcis non meruitque non gustauit amara.

Każdy pies / na swym śmiecišku śmiały.

Nihil ferocius cane in suo starquiliatio.

Kos na kosa / chłop na chłop.

Dii boni, vir viro quid prestat.

Każdy praśek swoim sie nosem żywi.

Biedy Bog dopuści / samo olstro spuści.

Kiedy woz naśmruwieś / iakobys trzeciego konia przypzagił.

Kon / Turek / chłop / Nazurek / czapka magierka / szablá Węgierka

Bratowski trzewik / poznanski panna / Wislicka ziemia / Przemyskie piwo.

Kto służy z łaski / temu miłosierdziem płaca.

Bord broń / szablá stroj / szpada śmierć.

Bord do bom / szablá do stroin.

Bontowi noga kucia / a jaba tej swojej nąbstawia.

Kto na łaske służy a nądzicia żyw / bedieli panem bedzie wielki
dziew. Spes alit & fallit.

Kosciol odarby Plebania pobitá.

Nudato Petro Paulum tegit.

Kto na białym koniu nie siedział / nie siedział na dobre.

- 24
- Kto zá rof pána nie zrozumie / á zá bwa nie nie wyffuży / ten sie
peronie v dworu zá dluży.
 - Kon pána y wino / wielkiego ochobostwa potrzebuia.
Breći sie by onofte w przerebli.
 - Breć Mácęu głowa / by ćie diabel nie vsiblił.
 - Káždy powinien przed ófenieniem / trzy lata falcę.
 - Kto ná morzu nie bywał / ten dżiwow nie widział.
Non vidit mira, qui non vidit maria.
 - Kiedy piestá biia / y Lewel sie boi.
 - Kto grozi przestzegá.
 - Kto nie opátr znie czyni / skoba popada:
 - Kto pili / nie zmyli.
 - Kto sie czego nie wczyl / nie moze drugiego náuczyc.
 - Quodque quis ignorat, nemo docere potest.
 - Komus powinneyffy / temu pierwey dogadzay.
 - Bogo szesćcie gładze / tego rádo troszeje. *Fortuna cum blans
ditur, captatum venit.*
 - Kto lećie próżnie / Zemie nebye cznie.
 - Kto wiele mowi / ten málo czyni. *Diuites verború, inopes sunt*
 - Kogo vraga / mniey cnoty ma. *(rerum*
 - Kto za;drościv / sam sobie krzyw. *Invidus alterius macrescit
rebus opimis.*
 - Kto ma mniey / má bezpiećniey.
 - Kto rad szębiece / wšytko wymiece.
Percunctatorum fugito, nam garrulus idem.
 - Káždy ma swoje rupie.
 - Kto dobrze broi / śmierć sie nie boi.
 - Recte faciendo neminem timeas.
 - Kto miecz trzyma / pokey miewa. *Arma ferunt pacem.*
 - Kto gárdzi / iada chleb twardy.
 - Komu wila mil / nigdy mady nie byl.
 - Kto mowi co wie / swych sie wad dowie.

Qui dicit quæ vult, audiet quæ non vult.

Bto dżiała skoro/ nie bywa mu sporo.

Bto słucha pochlepcę/ mądry bydy niechce.

Bto ma cięża/ tego niewiazo.

Bto we sniwá pátrzy chłodu/ ná čierpi sie śimie głodu.

Bto nie ma co dać/ musi v drzewi stać.

Si nihil attuleris ibis Homere foras.

Bur zápiál. Gallina cecinit.

Bráwec igły sukáiac/ zá groś świec spalil.

Bto chce kogo bić/ mośi sam przytem bydy.

Báźwego zdanie przyimuy/ á swego sie rozumu trzymáy.

Bto trzywo przyśięże/ rzádko rok przeżyie.

Bto rad obłapia meżátki/ bez obliczney rány rzadki.

Bte wytrwa kiedy stol y drzwi strzypia / wytrwa kiedy go gola
Cracouia. Kup sobie iáko yia.

Kiedy zebrać / tedy śaleć.

Káśdy mo dzy znáć iute ma páść.

Kto zły záwśdy zły Qui semel malus, semper praesumitur malus

Kazał Pan/ muśiał sam

Koń młody w pieniadze idźe/ á stáry z pieniebzy.

Ktoś pieczenia piecze / żeby mu sie tey nie do stáło/ á przynamniej
elustości ná chleb.

Quis pascit gregem, & de lacte gregis non vescitur.

Btora go przed soba nosac nie vstrzeże/ druga zá nia chodzac pe-
wnie nie vstrzeże.

Cum potentiori ne litiges. bo ná tym nie vyleś.

Kto sie nie czuje ntech sie nte psuie.

A kto sie czuje niech sie popráwue.

Bto pierwszy/ ten lepszy.

Kto dńszy/ ten lepszy.

Bupilbym wieś/ áie pieniadze gdźied.

Boń bez odmiany oddać/ z iedna sobie chowác/ ze dwiema przy-
iaćielowi/ ze trzema nieprzyiaćielowi. a ze czterma przedać.

20
Kto w pełney przyjaćciela szczyrobzi/ y w czy w inszym.

Kto sie komu cudzym nie zachowa/ swoim nigdy.

Kto cudze lyczko zgubi/ rzemyskiem swoim przypiaćci.

Brzyczy by gasior na wiosne.

Kto groch ie nie wiśi.

Browa ktora sila ryczy/ mało mleka bawa.

Qui diuites sunt, verborum, inopes sunt rerum.

Kto murwie/ budwie.

Kto z drzewa kleci/ ogień w domu wieci.

Kmieć tam miłość/ gdzie przy ludziach sobie laia/

Biedy sie stary z mlodo ożeni/ tedy własnie / iakoby w stary woz
śal one konie założył. (& iuuenem

Qui vult honeste occidere senam, det illi vxorem pulchram

Kto ser iada pies go nie wkasi/ zlodziey go nie wkradnie/ y nie
śarżcie sie. (no

Biedy zlodzieia wieścia / rabby żeby z nim wſytkich powieśca

Kto na cudzym skapy swego nigdy nie wdzieli.

Beora Panna śpiewa/ gędzie/ z tey rzadko cnoctliwa bedzie.

Kto z mlodu choźi iako stary/ na starość ścaże iako mlody.

Mature fiat senex oportet, qui non cito velit esse senex.

Kto ma zgode na pieczy zgodzi sie z przyjaćciem w kaźdey rzezy

Kokos wlećia wſy na żyto rozgrzeba / a w śmiećiach iednego
żiarna ſuka.

Kiedy nie/ praća nic sie nie powodzi.

Deo dante nil officit Liuor.

Deo non dante, nihil profici. Lábior

Kto miłwie przyjaćciela/ miłwie y psá tego.

Kiedy Tiedźwiedzia prowadzono do miobu/ tedy wſy obserwa-
no/ a kiedy od miobu/ tedy ogon.

Krew nie woda/ woienne lekarstwo.

Kto zna Morze/ wie co gorzey.

Kto sie mści/ dwarazy bywa bit.

Krakowſkim targiem na polowicy prześanie.

Ktoś gęś wderz a tã gegnie.

Kto piãane rzeczy wspomni/worzećionem mu oko wykłoe.

Komu Bog nie obiecał śmierć i ten sie y z grobu wymierci.

Kto milczec nie chce/ten prozno kłete.

Biedyc sie sciele/znay przyiaciele.

Kto złym poblaża/dobrych wraża.

Nocet bonis, quisquis parcie malis.

Kto zemna chleba iesc nie chce/ia z nim y kolażow nie bede.

Kiedy zia strzebicie Sowa/chce wyzsfey latac Sokola.

Kogo Rodzice nie karza rozga/tego kãt mieżem karze.

Bãzby blażen swoim stroiem. Quisque suo sensu abundat.

Buchãrzã ktory globem wmrze/nie chowãia na Cmyntarzu.

Bãzdy na stãrość żalwie/że sie z mlodu nie wężyl.

Kto chce wygrãc każora/trzebã ważyć gãsiora.

Necesse est facere sumptum, qui quarit lucrum.

Bto służy/wolność trãci.

Kto czego niewięczen/ten tego nie gobjien.

Ab ingratis tolluntur beneficia.

Bto ma zloto/ma prawo po sobie.

Ius faciunt nummi, faciunt Decreta Ducati.

Munera cum Murua rectissima curus.

Kto sierãd bliży/nierãd słowã trzyma.

Qui debet mentitur.

Kto po klãtkãch mãdrze stopa/ten sie rzãdko w blocie kapa.

Non de ponte cadit, qui cum sapientia vadit.

Kiedy kogo Bog chce skãrac/tedy mu rozum odeymie.

Quorum fortunam mutare numen constituit, eorum con-
silia perturbat.

Facis vrgentibus Republicam omnia salutaria monita sper-

Fortuna quos euertere statuit, excæcare solet.

Iratus ad pœnam Deus si quos trahit.

Aufere mentem talibus primum solet.

Kto sie chce miec dobrze na dzien/niech sobie gęś zãrznie / kto na
tydzien/niech wieprzã za kole/kto na miesiac/niech wo-

zábile / kto ná czály rok / niech žona poymie / a kto do smierci
ni: ch Xiedzem zostánie.

Kto z przodku wygrawa / ná ostátku nie ma co stáwić.

Kto pite ten tyje / kto miluje tywa zorew / kto biie žone bedzie
žáwien.

Bomu seješcie bogadza / tego w gnapstwo w prowadza.

Fortuna quem nimium fouer, stultum facit.

Kiedyby ybogi pánnie dawał / pretekoby pan zubożał.

Bogo kobjá w wesele / stáncá ybogaći / a demne weskli yćiesá /
wielki fortunat.

Kedys bywał siátanie ? zwozdžil em swiát moy pánie.

Kto wierzy w czáry / tego weźmie diabel stáry.

Kiedy Venus w domu rzadzić bedzie / bydz Marsowi z kurámi
ná grzedzie.

Kto nie dożyrzy oczkiem / ten dopláci miešktem.

Brolowie wielkie oczy / y długie rece máta.

Regis pluris sunt oculi.

An nescis longas Regibus esse manus.

Kto cie w máley rzezy z krzywodzi / z krzywodzi cie y w wielkley.

Qui in modico iniquus est, etiam in multo iniquius erit.

Kto sie opsa y o chlopca nie weźmie / niweźmie sie y o žone.

Kto we dwudziestu leciech zá leb nie poydzie / do smierci nie
poydzie.

Kiedy czlowiek taki kosi / láda baba beždz yprosi.

Kto w dziesiáci leciech nie bedzie nádobny / we dwudziestu glá-
dki / we trzydziestu duży / we czterdziestu mady / w piáciu dzie-
siat bogaty / w sešćsudziesiat nábožny / tedy iuž do smierci tá-
kim nie bedzie.

Dec pul, bis grat, ter sort, quarta sap, quin dis, sex san, post

Bluže do rak drabke ná subienice.

(nullus fit.

Fac orem facias, furem facias.

Kto łje ten y krádnie. Ostende mihi mendacem, & ostendam

Kto raz milego wostydu przestoczy gránice /

(tibi furem.

Ten

Ten już znależnie będzie miał niewstydl. wo lice.

Qui semel verecundiae fines transilierit, eum gnauiter oportet esse impudentem.

Kształny w opasaniu by geście ścierwiasnie.

Konstym nogom / septaniu y powiesci / kupieckim zalotom o-
patrznie trzeba wierzyć.

Bonia niebity / slugi nielzy / żony nie drażni / chceśli miec z nich
ślatek.

Kon ma bydz czuly / nog pewnych / y geby wolney.

Żto slug nie ma / a sam sobie sluzyc nie chce / głupi człowiek.

Kto grozi / a nikt sie go nie boi / na swa szkode czyni.

Kto przysiega / a nikt mu nie wierzy / zawiedzcie sie.

Żto datek obiecute / a nic nie ma / nie tednego zawiedzcie.

Kto chce bydz gladkim / trzeba przycierpiec.

Konia na pole nie pożyczay / na borg biorac drugim nie daway

Kiedy pies spi / Żyd przysiega / piány sie modli / a bialaglowa
placze / rzadko wierzyć trzeba.

Cum mulier plorat, dormit canis, ebrius orat,

Iudæus iurat, nil mundus credere curat.

Bażdy sie zmierci / kto sie ożeni.

Kradzione kupic / pieniadze z gubic.

Kto drzwi za soba nie zamyla / a bo pańskiey a bo psiey natury
zakrawa.

Żto o prawdzie dzwoni / taki na guz goni. Veritas odium parit.

Żto wzieni / żenic sie nie leni.

Żto Wycowi nie wycierpi / ten drugim oży wylupi.

Quem feret, si parentem non feret suum,

Komuż zedrzeć pypec / tedno y bogiemu / Pan sie pewnie obey-
mie swemu. Non rete accipiti tenditur, nec miluio.

Bażdy wilk stara sierśc ma. Omnes sibi congruant, vnum cum,
norit, omnes noueris.

Biedy Niedźwiedzta raz przemożesz / już go gdzie chceś za nos
powiedziesz.

Kto

Kto sie nie rodzi/ten nie umiera.

Każdy co sie rodzi umierze musi.

Statutum est omnibus, hominibus semel mori.

Kto bliski Kościoła/ten ościatni do kościoła.

Proximus Ecclesie semper solet vltimus esse.

Kto własni a przy stole spiewa/ trzeba mu po stu złotych płacić.

Żto ma noż wmyty/temu trzeba z drogi wstąpić.

Krupki mu na podobku smaża.

Ka ościatni urząd.

Kiyt na chłopcy/żelazo na ślächte.

Komuż piąc/ieśli nie kurom?

Kedzierzawe włosy/wichrowate myśli.

Kto siła piie/rad sie pobite.

Kto snom wierzy/ofukawa sie.

Baranie słusne/lekarstwo duszne.

Każdy kot w nocy czarny.

Kto latwie w wierzy/wnet sie w leb wberzy.

Żto z dobrych sydzi/tym sie Bog brzydzi.

Kto z Bogiem zacząnie/węzyni bącznie.

Kto ma seć koni w wozie/ tysiac złotych w skatule/ a panno
we dwu milách/ten może czapke na stole polozyć.

Każdy Doktor ma trzy postawy na sobie/ kiedy przydzie miły
iак Aniol/ kiedy wleży dobry iак Bog/ kiedy sie nagrody w
pemina zly iак Diabel.

Quid mirare hesper tria virginis hora Dianæ.

Tres facies Medicus semper habere solet.

Angelus est etenim, properat dum limen ad ægri.

Dum curat Deus est, dum petit æra Satan.

Żto sie na wtopie sparzy/ten nasiłna wodę dmucha.

Kiedy chłop zaiacanie wlowi w chroście/ przyśedysz do domu
prześtanie na kápucie

Kiedy nie masz zaiacanie ziecze wiecheł kápusty.

Ket nie ic rny/ iак niemcwny/ oba bywają głodni.

L.

Lacno przy kłobśie ogień niecić.

Lacno przebarśczać / kiedy dostawa.

Lacno o kiy kto chce psá bić.

Facilem fultem inueniet, qui canem verberare volet.

Lacno o przyezynie / kto chce bić chudżine.

Ludzkośćia żaden nie zgrzeszy.

Lacno domá dyskursy ná kozubie odprawować.

Lacno w polu o krzemien / kiedy krzesiwo v pásá.

Lakomá rzecz chrost.

Lakomey wiecey tráci.

Lakomy ták tego używa co ma / ták y tego czego nie má.

Avaro tam de est quod habet, quam quod non habet.

Lapay Tomku / polki ná pomku.

Lap dwie káczki za jedne noge.

Laska państa ná pstrym koniu leździ.

Laska państa bez datku nic nie jest.

Laska Boża / dobre zdrowie / co lepszego niech kto powie.

Lebwoby sie korcem máku powinowáctwá doráchował.

Lelum po lelam. fistum po fistum.

Leniwy dwa rázy robi.

Leniu náć táte / á czcy oblupione.

Lećiemu go niech lodź / żimie mi go nie grzey.

Lempay wáláchá páruku.

Lepiey rekawem zártáć / niżli cáła suknta.

Lepiey wiedzieć / niż mniemáć.

Lepiey pańskie szęnie psástować / niż slácheckie dsiećie.

Lepiey nie grzeszyć / niż pokutowáć.

Melius est poenitenda non facere, quam poenitentia agere.

Lepiey popuszczać / niżli poplurwáć.

Lepiey sie sam zlodziej strzeże / niżli sie go ludzie strzega.

Lepiey kiedy zbýwa / niżli. kiedy niedostawa.

Mellius est abundare, quam deficere.

Lepiey mowić biada mnie niżli namá.

Letko z praki byś ich nie zplósył. Festina lente.

Lepiey bogáty psá cwiczy, niż ubogi Syná.

Lipiey kiedy maczno, niżli kiedy laegno.

Lepša miára, niżli wiára.

Lepša trochá dobrego, niżli wiele złego.

Lepša škoda, niżli škoda.

Lepša cnota we błocie, niż nie cnota we złocie.

Lepšy karány. Phryx plus emendatur.

Lepšy stomiany żywot, niżli tedwabna śmierć.

Lepšy miešek zá gróš kiedy kopa w nim / niżli zá kope kiedy gróš w nim.

Lepiey swoje łatać, niżli cudze chwatać.

Lepšy sásiad bliski, niżli Brat dáleki

Melior est amicus propinquus, quam frater longinquus,

Lepšy funt złotá, niż centnar ołowu.

Lepše iádnó chwata Bogu, niżli dwoie dali Bogu.

Melius est habere quam auere.

Præstat possidere, quam per se qui.

Lepiey gošćia w dom nie przyjac, niżli go z domu wypchnoć.

Lepiey sta z mlodu wżyć á niżli ná stárošć nárzekać.

Melius est in iuventute discere quam in senectute clamare.

Lepšy stáry slugá z iedna wodá, á niżli nowy z dšiestácia.

Lepšy mady z łobšiey, niż glupi w łodarz.

Lepšy żołniersz zbrojny, á niżli strojny.

1. Cæsar maluit milites armatos potius, quã ornatos habere.

Lepšy gil, niż motel choćiaś obá prácy.

Lepšy časem ieden wieczor bywa, niżli dwa poráunki.

Lepšy lot šesćesćia, niżli funt rozumu.

Lepšy dobry pies, niżli zły człowiek.

Lepše iáycá od Dunáycá, niżli od W. sty.

Lepše piwo dáleko, á wino blisko.

Lepty sunt háfránu / mšell wož sídná.

Lgarze pan Bog kárze / iesli nie mrozem / teby powrozem.

Lisi ogon zá towar nie wychodši.

Lisie pomkni sie / kuno przed stol / sobolu zá stol / á ty báránie,
zápiec.

Lis grzeie / kúná chlobži / sobol / z bobi / bárán wošy plobži.

Lis nie mogac kiski došiac / rzekl odchodzac / powrozci teš byl.

Loy pite / á mástem sie smárnie. Melle seperungit,

Lezac wolk nie tyie.

Low sobie kótku.

Lziwoy / nie przyášlwoy. Mendaces, Fallaces,

Ludzie z domu gnoy woza / á my do domu.

Lotrowi lotrowškie sie dšicie.

Malos malè perdet saluaror.

Ludzie dla nas budowáli / á my dla ludzi.

Alii nobis, nos aliis, ædificamus, Vel

Struxerunt alii nobis, nos posteritati,

Sic prius acceptum reddimus officium.

Ludzkošcio káždy sie przymili.

Ludzka rzecz wpašć / á diabelška w bledšie trwáć.

Humanum est errare, Sed Diaboli in errore perseverare.

Lysy z woyny nie wćieže / y žoná od niego nie wćieka.

Lžey nedznemu nie sámemu.

Gaudium est miseris socios habere penarum.

M.

Makielbie welbie. Fessum habet in cornu.

Marga Láćina by mártwe čiele ogonem,

Ma chleb rogi. Satietas ferociam parit.

Ma nie wola nogi. Pedibus timor addit allas.

Ma sie iák groch przy bródze. Talet vt extrema faba.

Madremu dosyć námienič. Sapietati satis dictum.

Sapientem mittas nihil ei dicas.

Mali bydž cieplo / niech še bedšie žnoy.

*Sic vixit non in die
melle fructu apif
melle fructu auto
fructu autia fructu*

4
Mále zlobyieie wlefa/á wielkim sie plántáta.

Fures rerum priuatarum in compedibus vitam agunt, res
rum autem publicarum in aureis torquibus.

Ma diabla w Kryciu/á dwu w nosie.

Macosyne dżecie dwa razy bierze.

Máiac gościa w domu/nie czyń z czałóbsia gomonu.

Máli być lądáńskim Popem/lepiey je bedzie dobrym chlopem.

Máli w dymie/á wielcy w wodzie/wrody swey pożytek odnosza.

Máto nárym je ma kto Wola/iesli nie ma dobrej.

Ma sie iáko paczek w máśle.

Ma swego do norwego.

Medrse dżisia iáycá niżli kókosy. Fulmenta lectum scandunt

Miedzy graczi diabel pieniadze bierze.

Miey tezyk zázebomá. Digito compeisce labellum.

Miedzy rzemieślniki/naywieszy lgarze Szewcy.

Omnis qui dem mentitur artifex,

Sed sutor hoc ingenere est pessimus.

Málych prakow mále gniazda. Pusillæ auriculæ pusillos nidos
construunt

Mow Wilku paćierz/á Wilk/Owca Baran.

Milnymy sie iáko bráćia á pátrznym swego iáko żydzi.

Mieć zkowány wilk chowány/żyd krzemony przyiaciel tebnány.

Mile domá. Domus hara, domus optima.

Mow ty śćienie/salus zbáwienie.

Miara we wśsem ma bydź zachowána. Mod9 in rebus optim9

Mnie z wst/á temu mimo wśy fust.

Mylý tezu nie kol.

Mody może vmrzeć/á stáry musí.

Módzik niewolnik/Maiff Towárysz/Cwiłk Pan.

Młynarzu sa tu ryby? sa Pánie moy? wiere niewiem by byly?
wiereć niewiem/Pánie moy.

Mucha w mleku/ábo Cygan w bieli.

In hospitio formoso hospes de formis.

Mieysce y czas często smiáłości do dńia.

Milosińce / brapieżńce.

Milosci / tylko cie do śmierci.

Miece sie by pies na łańcuchu.

Tanquam leo corda vincatus agitatur.

Mieyska przyiaźń / konwie ná pivo / a rozna ná pieżenia niebronie

Mierzi go łałomy / wolałby sam.

Mamli świnie pášč / wole cála trzoda.

Præstat vitis vltimum esse, quam hederæ.

Miedzy dwiemá siekierá zginelá,

Mowiwosy po bórání / trzeba też co y po wilku rzec.

Milo tam pátrzyć / gdzie w nadobnym cieie.

Cnota z Rozumem gniazdo sobie ściele.

Gracior est pulchro veniens in corpore virtus.

Milosc Pánińska / szczęście w kárty / łaśká Pánińska / y krásá Ko-
żey / nie długo trwále rzeczy.

Mniey trzyma o sobie / gdy szczęście po tobie.

Fortunam reuerepter habe,

Mlobys iefseże / wyspiewaś sobie.

Musi żyć w nebdzy / kto nie ma pientebzy.

Si non habes es, miserus, & pinguis non es,

Mloba rádá / Pánińska łaśká / Mácowa pogoda / skutku nie

Mostem sie kładzie / kto skim ná zbrádsie. (máto.)

Mieyskiey przyiaźni / wierney milosci / przewozu we kry musi
przyplacić.

Mow wilkowi paćierz / a wilk woli Kożia máćierz

Verba fiunt mortuo.

Młynarz nie wmażony żwierzyna.

N.

NAbal sie by pultora / nie szczęścia. Fastiosus maximus.

Nu w Imie Boże. Ad sint Dii beati.

Quicquid agitis, in nomine Domini agite.

Ni Bogu świeczki / ni diabłu ożogá.

Nie máluj diabla ná ścienie / by sie nie przysnił.

Nie mles' octu piwo wórzac.

Ná piścałke test/a ná świeczke nie máś.

Nie podymuy sie śaśtku legáwego polá.

Nie w cjas tyżká po obiedzie. Patrem de moratam ratio.

Nie składay sie z Dworem przypláćis tego worem.

Nie wśytko to złoto co sie świeci.

Non omnes sancti qui calcant limina templi.

Nie odgrzebay kiedy cie nie wgara.

Extra teli iastum quiesce,

Tua quod nihil refert percontari desine.

Nie skropiś tego świecona woda.

Nie trzeba gębie wierzyć. Os est impostor.

Nie wiadomośc grzechu nie czyni Ignorantia Accusat delictum

Nie gneray w onymistem/by bądziey nie śmierdzi lo.

Malum bene conditum ne moucas,

Nie mow hup aś przestoczys.

Noli ante victoriam triumphum canere.

Nie wśyścy ná woz/drubzy w kielnia.

Nie twam o gwiaady/kiedy Xęzyć świeci.

Ná pochyle drzewo y kózy ląza. y Skaczo.

Cadente quercu quiuis ligna colligit.

Nie mlec sie kółku ná niedsjedzia/ bo kiedy niebźwieć brząśnie
tedy kótek wrząśnie.

Lydo viro negotium non erat, sed foras progressus parauit.

Nie miałá bábá kłopotu/ y kupilá sobie pářsywe prośie.

Nie mlec sádlá ná psá/bo ie zie.

Nie zá ieden dzień Krakow zbudowano. Successiue fit motus.

Nie śydz Bogá/żebyc' świeci ktiem nie do práli.

Nolite errare, Deus non irridetur.

Nie śmiałe serce cęci nie dowodzi.

Timidi nunquam erexere trophæum.

Nie ślagni psá zá ogon/bo cie ykási/ábo ofeyda.

Nie káždy krolá zna.

Nieboia

Nieboiá pái kofála.

Niewe sićko ná nowym kółku wieśála.

Nouum cribrum nouo paxillo pendeat.

Nie igra y myślá z kółka.

Nie kładź palcá między drzwi/być sie nie ostrzywał.

Inter sacrum & saxum, vel, Inter incudum & malleum.

Nie po drzewie przygoda chodzi po ludziach.

Nie broy Ráchemberku przed czasem zginieś.

Ne impie agas multum, ne morcaris in tempore non tuo.

Nie po świecie sie porze.

Nierychło Pan Bog/ ale łeżny.

Seræ Deum molæ, sed grauiter molunt.

Nie każdy wie co mu zdrowo.

Nie przyleca do lenia piezione gołatki.

By siedział y náw siedział zgotowáwśy zabłki.

Non tibi per ventos assa columba venit.

Nie każdy kasa/co wásiami trzaśa.

Non omnis est timendus qui fortia clamat.

Nie lubi Pan Bog krzywdy.

Náygorśe śniadanie/náylepśy obiad psuie.

Niedzielne śniadanie / á piatkowe śpiewanie/ rzadko ná dobre wychodzi.

Niemiec dał sie zá towarzyszá obić.

Nie cięży swoy obrok koniom.

Nábożny/by świętego Gerzego kón.

(nalia.

Nie zá wśe przydworze gody/czasem głody. Non semper saturs

Nie zatái sie śydblo w worze.

Niema być wieśy rozchod/nizli dochod.

Nie pláci bogaty/ali winowaty.

Nie drzewie y pies poplynie/áż mu sie wody w rzyć nálinie.

Ná ciężey sie ochynać.

Nie zabládzi kogo cnotá rzadzi.

Niewola náuczyc rodic.

Nie wielki fortel, y mały przewagi,

Ná brotkie nogi wysokie bacz magi.

Nowe grzechy pobudzają stare plagi.

Ná tobie nieboże, co mnie niemoże.

Ná święty Bog wie. Ad Grecas Calendas,

Ná święty Adam.

Ná święty nigdy.

Ná zielone światki. Ad Calendas Grecas.

Nie gnieway tego bżisia, kogo intro maś przepraśać.

Nie grzeź z Diabłem orzechow.

Mandere cum Demonis, non tutum est cerefa magnis,

Nużby niebo wpádo, y skowronki potlukłoj.

Quid si nunc caelum ruat,

Ná miejscu kámyk mchem obrasta.

Non fit hirsutus lapis ad loca multa volutus,

Ná cle przyślo, ná przewoźie odesło:

Male collecta, male dissecta.

Ná chárdego dolek, ná rażego kolek.

Qui festinus pedibus est, offendit.

Nie po moga siolá, kiedy rezkaże w siadac gólá.

Contra vim mortis, non est medicamen in hortis.

Nie często widanie, gotowe nieznanie.

Nie daleko drzewá iábkto páda.

Non procula proprio stipite poma cadunt.

Nie każda ziemia dáie iábká.

Non omnis fert omnia tellus.

Nie każdemu w subce przystoi.

Non omnibus omnia apta.

Nie bać blaznem kiedy nie moźesz być wielkim Pánem.

Aut Regem aut stultum nasci oportet.

Nie przedźisowá sokolá.

Non imbellem progenerant aquilae columbam.

Nie maś gorszey rzeczy, iáko kiedy sowa ziastrzebieie.

Acerius nihil est, humili cum surgit in altum.

Nie lednako Pán Bog bále/lednemu geš/druglemu lde.

Nie rády kury ná wesele/ale muša.

Nieráda kosa ná targ/ale muši.

Napísano ubiałego lwá/nie czekaia lednego dwa.

Nie lednemu pan Bog wšytko dal/ale wšytkim wšytko.

Ni do rády/ní do zwády.

Neque ad chorum, neque ad forum.

Noši wilk/ale poniosa y wilkã.

Captantes capimur.

Ná sušy plywã. In portu nauigat.

Ná sušy kosa ciągnie.

Nie miec sie zmotyka ná stońce.

Nie lam synu żrzebeciã.

Nie moro pyšno/bydź ná zlenie wyšlo.

Nie czyñ zlemu dobrze.

Ná kogo przymowã á ná sie by slowkã. Domi Talpa, foris Lynx

Ná dobrym powiãdãżu siã należy.

Multum refert, quo quis modo quid referat.

Ná kogo Bog/ná tego y ludzie.

Ná frymãrku jeden trãci. Glauci & Diomedis permutatio.

Námãcal go po strach.

Nie waż wiela ná málo.

Nie wtonie/co ma wišciec.

Nie zápomni gruŝki w popiele.

Nie do kord á pánie hordã.

Niewierz nikomu/nie zdrãdź ciã niŝt.

Nemini fides, à nemine decipiere.

Nie z kãždego żakã bywã Xiãdz.

Non ex omni ligno fit Mercurius.

Nie wie głowã co sezyk blekoce.

Dat sine mente sonum.

Lingua ne præcurrat, mentem.

Nie wiele oleju w głowie.

Nietrzebá głupich śiac/sami sie robzo.

Uoc ma swoy obyczay.

Nie wierz Wuu Wuyney.

Nie gray nie przegrasz.

Nie miec kości pod stol/niech sie pái nie wádzo.

Nalepŝy grac/nawierŝy lozr.

Optimus artifex, pessimus vir.

Uáŝy co petoneli w káŝy.

Nie mierza chlopá w kórzec iáko owies.

Utebieŝki Dziedzie/ná siemi nie ma nic.

Nie sobie gwoli Eucharz potráwy zapráwnie.

Gulam Domini debet habere coquus.

Nie wie co to pokoy/któ nie ŝtoŝtował Woyny.

Dulcia non meruit, qui non gustauit amara.

Nie bedŝie miáł groŝá/któ nie ŝánule kwarantniá.

Nie trzty sie oŝtáry Boćiel/bo sie vŝmolisŝ.

Nierymci/ále ŝtoi zá náŝe.

Nie wie gdŝie Bogá zdrádzono. Verus Israelitas.

Nie to komu zóná vmrze/ále kiedy sam/ŝmierci sie rowna.

Nie ma sie gebá wyŝŝey noŝá noŝić.

Nie to káczor/nie to káczá.

Nie ŝraŝny nágiemu rozboy.

Cantabit vacuus, coram, Latrone viator.

Nie kiy ále drevno.

Nie iednego niewinnego obieŝa.

Nie idŝie o rzemień/ále o cala ŝtore.

Ná niedŝwiedza ŝtore piite/á niedŝwiedŝ ieŝe w leŝle.

Nie to ŝłodŝiey co vkrádnie/ále to co ŝchowa.

Nie ma bydŝ gniewáne/co ma bydŝ oddano.

Nie dba o wygránie/tylko o meŝne potkánie.

Nie intro zmáctwychwŝtáć.

Nie bedŝie zgoroná bić.

- Nie twośley mącieryzny Polakę.
 Nie wroście bñiecie / ktore sie nie tluje.
 Na starego ląyna ląza.
 Nie darmo na miód krzyż wiekła.
 Nie dbam o wielki stroy / jedno o pożytek swoy.
 Nie trzeba sie żadney rzeczy odrzekać / chyba krąść / a nosić sobie
 vkaśc. Cnie.
 Niemasz gorszego człowieka niż tego / ktory z choroby powstą.
 Nie wbytkiego trzeba bążyć.
 Nie cnotliwa zazdrość / chyba w niebie tey niemasz.
 Nie miejsce sukła głowy / ale głowa miejsce.
 Na pieśe woda / a na ieżne trząćta.
 Nie pās / nie ząymać.
 Nie każdy bełart iednakie szczęście mterwa.
 Nie obiecany łasek y z geby wypądnie.
 Multa cadunt inter calicem supremaque labra.
 Nie trzeba tym żartować / co śmierdzi / co słodzi / y co boli.
 Non patitur ludum, fama, fides, oculus.
 Na tårł mu pieprzu w nos.
 Niema kota w domu / coby nań wolal w miäre.
 Nie pożyczysz wosy / na tydzieñ gniewu : pożyczysz wosy / na cały rok.
 Nie żaday z tego nikomu / byś tego nie doznał w domu.
 Nieprzyjacielowi nigdy nie wierz.
 Ne credas inimico tuo in aeternum.
 Nie wieścía żaloba / tylko v pogrzebu.
 Niś sie masz mścic / trzeba pomyslic.
 Nowśe ząwśe lepsze.
 Nierowni / niezgodni.
 Nic po wienie / gdy niecnota w Denie.
 Nie wiastą / ktora w styd strąci / pretko sie z niecnota zbraćci.
 Nalepiey sie swa piedźia mierzyć.
 Metirise quemque suo modulo ac pede, verum est.
 Napilności / y na dostątku práwo należy.

22
Nie roztaj z ogona wypawz.

Nie czyn sie piatku Niedziela.

Nierzadem polsk a stol.

Naywiecey Doktorow na świecie.

Nie da sobie w nos dmuchać.

Namniey na świecie Żydow/ Doktorow/ y Slachty.

Naplwał mu w kase.

Niemiec bez figla z ławy nie spadnie

Niemoga sie napatrzyć sieble/ Pan drzwiami/ a Páni oknem.]

Ná Lowca zwierz.

Ná stárosć dwa gáchy.

Ni mie tuctki/ ni mie siuctki.

Namnieysza przyjaźń nie záwadzi.

Naypodlejszego przyaciela nie trzeba lekce ważyć.

Qui sapit, nec nimis timet hospes, nec contemnit nimis.

Nie przeciw sie mowle miey rozum w głowie.

Nie po cierniu/ kieby roża spadnie.

Coctemnut spinam, cum cedere Rosaz.

Nie zedrzesz zemna papierowych trzewiskow.

Nie wnet iesć/ kieby rzeka ges.

Ná krotkim toporzysku.

Nie żart panie Poznanski / o tédnego kobylego syná/ brwánaście
Cygánow wósi.

Nie biegasz/ nie masz/ nie szukasz/ nie znaydzieś.

Qui quærit inueniet, pulsanti aperietur.

Norymberskiej roboty/ pácholek.

Nie kupuy majątności/ kupuy sąsiada.

Nie ma góście głowy pochylić. Non habet cui indormiat.

Non habet vbi caput reclinet.

Nie śpiemay aże z god poledziesz.

Nie byłby iedynał.

Ná Wilka okrzyk/ a Niedźwiedzi psz zoly drze.

Ni siadło/ ni pádło.

Niezwiedź zdech / dudy o ziemie.

Nie nowina śiwcowi woyna.

Niecnopliwe miasto nie maś za co kupić.

Nie wypárzoney geby.

Nie da táńey iedno iáko w targu.

Nie ránoś wstał / nie bedzieś miał.

Ná zlodzieiu czaptá gore.

Nie godsi sie przez pień kłoby walić.

Nie enolliwe gárdlo / wšytko požáto.

Operarius ebriosus non locupletabitur.

Nie ták śipetny Diabel iáko go máluie.

Nie ták Lew frogi iáko go máluia.

Ná maś ty chlopá mástem / przecie on dziegciem śmierdzi.

Nie wšytkim wšytko iednáko sie widzi.

Alia aliis sunt pulera.

Nie zágrzecie mieysca.

Nie odroście iáko Rakowi nogá.

Ná ten co po cznie / ále co do kona / stowo otrzyma.

Finis coronat opus.

Nie káždy wesol / co śpiewa.

Nie byl przy rozdawanu.

Nie w czas dáia chleba husto / kieby zebow w gębie pusto.

Ná kontowi owś / kieby idzie do psá.

Ná zleżáły towar / ślepy kupiec.

Nie cieża Jeleniowi rogi.

Nie wyjeżdżay w pole przez śwáty.

Nie pomoże wronie kopanie. Frustra *Aethops* lauatur.

Niech Pan Bog rádzi o swey czeládzi.

Nu zgościá korzysci.

Nie pomoże / málowáne loże.

Nie spokojna głowa / w puszkách zwábe znáydzie.

Niech sie dobrze zboi / kogo sie gmin boi.

Quem multi metuunt, multos metuat necesse est.

Nie burluy zlamu plemieniu/nie ná tym/choć ma w Rzemienu.

Nie wielkie dsiwy/ iż lotr szęśliwy.

Nie mąsi lepszy zwierzyny/iako nášá gaska.

Dobre piórko/dobry mech niegañ mi y miaska.

Nie trwam o iedze/leedy dobrze śledzie.

Nie iedz Rozkowie/ aź sie zapoci/nie piy po niey/aź sie przeroroci.

Nie wiem skąd to mam poźać.

Nie da sobie rekawa wrwać.

Nie badzie z tey rdzy maźka.

Nowiny záwsze vprzezbáta sáme rzez.

Ná Jutrznia nabożny ná Wszy pyśny/ná Ciespor pitany.

Nie mogli po koniu/wiec po hołoblách. Momus cum Venerem
carpere non posset, Sandalium eius carpsit.

Non omnibus omnia a pra. nie wšytkim gruski/drugim táblek.

Ná koñcu iezyka droga.

Nie beda ze psiey story Jálowi że bory.

Náwoynie ná przod sie nie wymytay/a pozad nie zostaway.

In bello nec primus nec vltimus esto.

Ná sie drugi broñ noši. Suo ipsius gladio hunc iugulo,

Nášá rzez iak Rozkował. luxta Mandra buli morem negotiũ
procidit.

Nim Dektor iednego vleczy/dzieścieci ich vmorzy.

Iuvenes Medici plerumque sunt Homicidæ.

Imperfectus Medicus, perfectus Homicida.

Medicorum errata terra regit, industriam sol illustrat.

Medicus cœmiterium implet, Iuris consultus patibulum.

Theologus infernum.

Nie mašci iedno iako nášá Bárázya.

Nocna Gšęgółka záwsze dšienna przekuła.

Niewolay/ boć wezma gebe ná Katus.

Cie wykrećiš sie śiánem.

Nie bedzie w Polšęe dobrze/aź pierwy bedzie bárzo źle.

Nie zbyway stárey sukni/poñi nowcy nie sprawiś.

Nie w każymy ogrobzie to stołko sierobzie.

Nie po stolcu. Ab Equis ad Alinos.

Niez Regestru Pánu trzeba służyć.

Nam sie v ludzi / a ludziom sie zaś v nas.

Żda sie grzeźnieyszy / v Sielmałá kucasz.

Alieno nobis, nostra aliis plus placet.

Nie miło Słodziejowi ná subienice pátrzyć.

Ná vprzeźzeniu każda rzecz nalezy.

Ná piśać węgłem ná czełnościach.

Ná wjezte nie bądź pierwozym / ani ostatnim.

(graue.

Ad conuiuium priorem venire inurbanum, posteriorem

Non rentabis. Nie wytrabis.

Ná lazł Bogut Perle.

Nie każdemu sie ná lutni grąc zeydzie.

Non cuius est lyram pullare.

Nie wytrwa péia nogá ná lonie / muśl bydź pod láwa.

Nie zwiierzay sie nikomu / gdy o pożytek idzie.

Nie goń tego co ná przed wyiechal / nie czeł ay tego co po zab le-
dzie / chceśli mieć nocleć wczesny.

Nie trzeba táń igać / gdzie czełk pieśo boydzie / ábo ná koniu
doiedzie.

N i brát ni swát.

Nie każdy łysy pleban. Non quilibet caluus est Parochus.

Nie trzeba máku siekąc. A cum ne agas.

Nie ná mowisz nie Dorotká.

Ná wiátr mowisz. Ventis loqueris.

Nie Doktorá pytay / chorego pytay / gdzie go bóli.

Nie to Kosterá co gra / to Kosterá / co kosterom przyświeca.

Ná glátka žone pátrzac syt nie bedzieś.

Ná przednowiu pusłki w gumnie.

Nie trzeba być goraco kapánym.

Ná zgonney toni.

Ná ydzie cześem y takiego / co sie bol cieniá swego.

Nie

Wierdaby była puśćżal / ledno k raka beśkarke zabalā.
Nacieszey porzōc.

Nacieszey sie ostraszyc.

Wiedbam o wielki gārniec / kirdy sie zmalęgo nātem.

Nie moglem tobie, ledwie sobte. Proximus agomet mihi.

Nie maś w chlebie ości / kiedy sie prze pości.

O.

OD Bogā poczynāymy. A Ioue principium Musæ. (dia.

A Diis immortalibus sunt nobis agendi capienda primor

Nil exordire, non inuocato prius nomine

Oko pāńskie tuży kontā. Oculus Domini saginat equum.

O przygodzie myśl nā swobodzie.

Opuśćżeni od ludzi / sa w opiece u Bogā.

Vbi desinit consilium humanum, ibi incipit auxiliū Diuinū

Ogladay sie nā zādnie kōśā,

Quod sequitur specta,

O fedydawşy oblizuie.

O zlego dlużnikā / y plewāmi bierz.

O ponceā odedżdżā.

O wilku mowis ā wilk przed drzewiāmi. *Ecce Lupus in Scamone*

O wrācānia boli głowā.

O z rzemikā do kōsikā / od kōsikā do konikā / ā potym nā subienic

O solites by prāge.

O czy wytrześćżyl / ā gebe nā peczył.

Supercilium attolentes, buccas inflantes.

O śtatek świnię wyrzyl.

Oy Mātku / Mācieiu / nie swa rowna poymnieś / moia dżlewka

Włodarzownā / ā tyś prosty k miec.

O d Annasā do Kāisafasā. Ab Herode ad Pilatum.

O d zlego nie czekay dobrodziejstwa.

Omnes tres, wşytkā wies.

Ocey debie kāżdy sobie.

Ożenił sie Był / Diabel mu po niey był.

Ożenił

Ożenił się Kolobziey/pólat Marwo sam Złobziey.

Ochota gorza niż niewola.

Otoż robie Bytku Masia.

O pieray się by kot na ledzie.

O moie żyto/mnież bobito.

Orzech/Stokwiś/Niewiastá/lebnym kstealkem żyia.

Tuic dobrego nie cznia/kiedy ich niebia.

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati,

Hæc tria nil rectè faciunt, si verbera cessent.

Opucha drozba/kożucha.

O zimie w sártychu/a Járzyne w kożuchu.

O dał się by pułtorá nieśżeścia.

Oo fukow przyszło do pułkow.

A verbis madidi veniunt ad verbera tandem.

P.

PAn Bog á miešek/to przyiaciel práwy/
A ludzka przyiań/tylko dla zabawy.

Przed trzaskiem do lasá nie iść.

po skodzie pólat mądry. Piscator iárus sapit,

po nići klebká dochodza.

pomoze by umárlemu kádzidlo.

prawda kole ogy. Veritas odium parit.

Przez co kto grzeszy/ przez to bywa karány.

Per quæ quis peccat, per eadem punitur.

psi glos nie idzie do niebios.

Canis Lunam allatrans cursum eius non impedita.

poti chodzim/poty się godzim.

Pánu rymá/Pániey sápká/ á rz: ladzi pár stot.

Przenágabána cierpliwosc/ obraca się w popedliwosc.

Furor fit laza sapius patientia,

posli krowka/ alie ona przynieście gorwienko.

Ne rudibus, quicquam commutat asellis.

Res benè curatas, qui volet esse suas.

G

pan

Pan lásko chce/á chybšíná lásko može.

Przywará pod wiecior.

Pierwsza żoná od Boga/ druga od Ludzi/ trzecia od Diabla.

Przy suchem y mokre zgoré.

Ponura świnia/ głęboko w ziemi y ryle.

Porzeba práwo łámie. Necessitas frangit legem

piánego á Dsiędzicá/ Pan Bog strzeże.

Psia máć ięsę nie zdechła.

Przypády ch rzezy lekce nie wáż.

Anteunt tacitas semper praefagia clades.

Postawy dość/á wótku málo.

Pan Bog szczęściem wóladnie.

Pilność sługi dobrego/ czyni Páná dárnego.

Omne Regnum in se diuisum desolabitur.

Pan poddánemi/á poddáni Pánem stóia.

Potyłay sie wymie Boże/ ná toś to brał/ólt nieboże.

Przesłęły rzezy nie żáły/ nie podobney rzezy nie wierz/ó

nierówna sie nie kus/ tedy sobie głowy nie zfrásuieš.

Pierwey sprobuy/ potym stroüy.

Páni mloda/ iáko żrzebiec.

Prokopie niemorduy.

Pokusy nie wódz/ w góbe nie bádz.

Popráwił sie z piecá ná głowe.

Puśszay/ co wiedzic/ ná co sie potywo.

Prośta Ewángelta/ może wierzyć kto chce.

Pracy ięsę w lesie/ á on tuż roženki struże.

Capra non dum peperit, & iam haedus saltat in

Rypwó/ iákiegoś náwórzył. Cædibus,

Exedandum tibi est, quod intruisti.

Przydalo mu sie by ślepey kobosy żárno.

Gallina cautiens reperit granulum.

Pan służy/ á Wóćiec syná/ nigdy nie zęszy.

Przedal Imięntę/ á kupil Wzómienie.

Pląplą/co mu ślina do gęby przyniesła.

Pośleśli do Paryża/ ośielką głupiego.

Jeśli tu był esiem/ tam nie będzie koń z niego.

Pañsios si quis stolidum transmittat a sellum

Si fuit hic asinus, non erit illic equus.

Piy/á nie royy.

Po obietnice/ trzeba ná pretkim koniu iáchać.

Przez posty wilk nie tyje.

Przesádził sie w rozum/ by Tátárzyn we zbroie.

Przyšedł niesłátek/ y wzał ostátek.

Bog Jármákt/ Diabel s/ ymákti.

Páñska choroba/ w bogiego zdrowie.

Przywiodł go ná hák.

Puścił sie ná szrot.

Powinela mu sie nóga.

Potrzesá porożem.

Pochlebstwo go/ se/ niź truciźná.

Pobrano by czeżotki nálepie.

Polski most/ Niemiecki post/ Włoskie nabożeńs

stwo/ w sztyko to błáżeństwo.

Pierwszy trzeba przeb swa cienia wnieść.

Posel iáko Ciel/ co nasz wloża/ to nie sie.

Pełno tam wšytkiego/ iáko w Sháydaku.

Przeštrogá ob Bogá. Excitat & monitor corda supina Deus.

Pomoc nie równa/ nie pewná. Dissimilia non facile vniuntur.

Pánow ninosiwo/ czyni wbośtwo.

Prze niezgode/ tráca ludźie świebode.

Pokus pierwszy słowy/ niź siegnieś do głowy.

Omnia prius experiri, quam armis sapientem.

Poty Murwá milite/ poty w mieśtku cznie.

Lenonem Lena, non diligit absq; crumena,

Przedzy będzie nim sie gola splećie.

Poty żyto/ poty byto/ wšák nie dáć od tego myśá.

Przetociem nie ryżę dnego boma nie.

Przed kim by było klucze tryć/temu w rece band.

przy pszenicy musi być kaskol.

przywiozł sie by ciela do krowy.

Pewnego dla niepewnego nie wypuszczay.

Ne incerta certis anteporantur, veto.

Przystęga Bogá nie osukasz.

prośnowanie w rychla niedze przychodzi.

Egestatis mater Inertia.

Panny w znowie/pimá z kádzi/pob czas skostować nie wádzi.

pies sukni nie kasá.

po iánu sie nápić/po Jáblku Pánnie oblápić.

przytáchawšy do Kalisá/w piec.

podáta lá sobie rutki.

przyłozywšy do źóźieblá śelak/bedzie miał kufielka.

pan bez slugi/ Ziáze bez śiemie/ Ociec bez dźieci/ Ziemiánin bez

poiednána przytáżni/ iáć Marcowy łob.

(Wmieci.

pan sie ná slugę z á szwora teży.

Po śmierci rowno z nim w kośnicy leży.

Mors sceptri ligni unus aequat

po iármáru zly targ. Nundinis solutis non est negotiatio
mercimoniorum.

przyśiadł mu fałdow.

podobil mu bebenká.

Przećiwko prawdzie rozumu nie.

przytáciel nie ma być iáko kwiatek ktory poki świeci/ poty miły

przyppedził go do śimney wody

przytédnym szczęściu/ dwie škodzie Bog dáie.

Pieniądze licá nie máia.

Pierwey sobie/potym robie.

Pierwey Sobkowi/potym Dobkowi.

Poydeć ia do Kościółá/ ale páćterz á nie bede. mowił.)

Przy Orle/ żywa sie y Woble.

ptak ktory chce na dwu drzewach vsieść/na ziemię upada.

Qui bonis lepores vna sedabitur hora,

Vno quandoque quandoque carabit utroque.

Po groszu zbierając zbierzesz/ po selogu ci stajac/ rości stajac.

Pokorney głowy miecz nie siecze.

Paniśta prośba gorśa niż rozkazanie.

Potentior cum rogar, imperat.

Pierwszego przestęptu w woystku/ bez miłosierdzia Karza.

Po mału idac/ daley zaydziesz.

Prsto Klisiu/ oto pień.

Przez chwaliś Dziady/ gdyś sam skłádby c

Prawdy sie nie náiesi/ liza sie nie vdarwiś.

Przydzie Kwiecień/ ostatek z gumná wynieciem.

Przydzie May/ przedzie bydli t ay.

Przyfiedl me státelez/ wzial ostatek.

Paniáko chce/ á chudziná iáko moze.

Poslubiena pánie/ kády chce mieć zá žone.

Przed gościem żony nie chwai/ czeládzi swey niezalecay /

z koniem sie nie popisuy.

Pierwsze Kocieta zá plot.

Panna iáko Panna/ ale Kzepá w sámych tuku.

Pierwszego targu nigdy nie opuścay.

Podwil swieto Pietrze.

pluskal/ pluskal/ á nie vmuskal.

Pan Bog ludziom niedogodzi/ á coź człowiek c

Práwo gorśe niż miecz.

Poznaś wost.

Per fas per nefas. byle było v nas.

predka robotá z reku pada.

Pianego obietnica/ w bogiego w czas/ á słapego

hoyność nie záwse wcieśta.

Pan Bog czas y rozdáie.

po niesmátem iezdzu Konia/ á po smiálym mezu wdowy śle

dá dostawać.

G 3

po.

Pogląda nań by Wól na Rzeźnik.

Po stáremu Pan Bartos.

Prosty Biernat.

Piatek gości rozgánia.

Po sukách następna puki.

Pierwey sto godzin wycieje/nim sie niewiadła oblece.

Dum comuntur dum moliantur foeminae, annus est

Pátrz stad wiader wieie/teby cie dežd nie zleie.

Prožno temu strzypiec/kto niechce táncowác.

Surdo narrans fabulam.

Páina oży zástonk. Absterfit pudorem. Perfricuit frontem.

R.

Ranego wstánia/wczesnego zásiania/á młobego ożenienia
nikt nie żalował.

Rownego Paná gniew/gotowe nieszczescie.

Rychley sie dobra nowina/nizli zla odmieni.

Rowny swiety/przestep.

Roemial sie/by Mázur na zemle.

Rozemu guz na brzuchu rosicie/á leniwemu na grzbiecie.

Rány zarány/á wroćmy sobie Barany.

Reka rozumu nie má.

Rowny zrownego sie wesełi.

Pares cum paribus facile congregantur.

Rychley chudzińa dla chudzińy weżyni/nizli dostátat.

Rádek sie radwie/obiecék obiecznie.

Rzadki slepy widzi.

Rzartie odbienie na gesty mrofi.

Rusyl go w sádo.

Rzemieslnik/nie wolnik/w tego co mu robi.

Reka reke wmywa/noga noge wspiera.

Rzad niewieści/nie czyni czci.

Radz sie inszego/á przódie pátrz swego.

Rozne mieszkanie/przychodzi w meznianie.

Kychleyby wytrwał, kiebby mu chryściją przez nos puścić
Wyba ryba/prał praltem/á Człowiek człowiekiem żywie.

Sic pisces saepe minutos magnus comest.

Kozigral sie by Ciele.

Kaz tni/ dwa phni/gdzie o gardło ibsie.

Kaná sie zgoi/á słowo sie nie zgoi.

Ensis vulnerat corpus, mentem oratio.

Káno wstawšy/co robić/bo ináczęy/tak żebyś leżał.

Kozum bez cnoty/mieć w reku salonego.

Eloquentia sine sapientia est gladius in manibus furios

Kzadko co ludzie zpalcá sobie wysza.

Kaczyby pień ná ptaki.

Keywiedzie. Choragum agit.

Kábaby duszá do Káin/ale grzechy nie puścić.

Kzadkorzeć wężiwa/bes pożytku bywa.

Kad puścić á niey/sprzet zle ná byti.

Kánná sieni bá/często omyla/á pozná záwse.

Kzadki miłoby chetnie sie węży.

Kadby w tyżęje wody wtopił.

Kzemieśnikowi przed częsem nie plác/Kont ná bogr nie przebá

way/žony bez poságu do domu nie bierz.

Kobiac wziabł/á iedzac zápočil sie.

Kestem nogi. Res ad rectum redit.

Kycerstwo zá niem/gryzłoby kámiem.

Kozum ok rasa rzeży.

Kogiem ná stal/bedšie pogobá.

S.

S Mleć nie pátrzy w zęby.

Słomiány Stárosta/ debowego žemjáníná zwależy.

Strzeżonego y Bog strzeże.

Seáry slugá/iá stary pies.

Spráwiedliwe nábyćie/y ná morzu nie tonie.

Słowo wroblem/wyleći/á woltem sie wráca.

Siedlismy iáko sol.

Et volat emissum semel irreuocabile verbum.

Silá zle go/ dwa y ná iednego.

Szkoda krasy/gdzie rozumu pusto.

Swiaté gdy koge dsiy/zdrádza.

Szpecna przylada kco cudnie mowi/a zle mysl.

Sam Stworzyciel szesaciem Szasute.

Szpecna twarz Cnota przyozdobic moze.

Wle Tlicnoacie gládkosc nie pomoze.

Sen mará/Pan Bog wiatá.

Smierc koniec wshykkiemu.

Szumno/a w plecy zimno.

Siedze tu grzybie/aż cie Diabel zdybie.

Samo sie zle sluzie.

Sama Tlicnota kazdego skárze.

Smiacie sie by zle ná szkode.

Sama starosc/stoi za chorobe. Seneca us ipsa morbus.

Szesc rzeczy powinien miec slachcic w domu dla goscia

Kaplun tusty/Piwo dobre/Chleb chedogi/Quec mos
eny/swiece tásne y Gorzalka przednia.

Szesacie niewiescie/fortuna chlopia.

Strac nie wotowac.

Smagany chleb krabziony.

Státek czyni dostátek.

Swiety co gósz co kopy strzeze.

Swieta co kopa/co dziesiaci strzeze.

Stápego nie obieray sobie za przyaciela prawe.

Stánislaw z izby/Stánislaw do izby.

Szyblem mu welbie wkladano

Spiesz sie by swiec z bocy ná targ.

Silá dom potrzebule.

Syn w dom/Dziewka z domu. Mulier egressa

paternis ædibus, non amplius est parentum, sed

Stara milosc takó. Stara Franca. (coniugis,

Sam Bogule bierze/gdzie niemaß nie,
 Szkoda krasy/gdzie rozumu pusto.
 Sordet bonos formæ cui non sapientia iuncta est.
 Smiaßly co sie ze dwiemaß bise/ál e smielszy/co sie zeni/á nie wa nse
 Sikora dworny praß.
 Szanny mie doma/bede cie szanował v ludzi.
 Swinie pásc/y to daleko od zboza.
 Sam sie swoim nozem zarázna. Suo sibi hunc gladio ingulo.
 Szkoda psu bialego chleba.
 Stáremu/bywałemu/y wielkiemu pánu/musi głowiek wierzyç.
 Starzy rádzi sobie lat przygyniaia/á mlodzi wymuia.
 Si la bez rozumu sama sie kazi.
 Stánaß mu kóßcia w górdle.
 Szerokie w rotá do Dworn/ale waßkie ze dworn.
 Száchem páda. Sicut omphalissat.
 Spyta cis Simá zarázem, byllis. Lecie gospodarzem.
 Sam dßiaßay/przyiaçiel nie zekay.
 Stroß ná stroßem/á obá krábna.
 Sobie szkodzi/któ zlego swobodzi.
 Strzec niewiaßty/nálewaç w piasty.
 Smiechy swe grzechy.
 Strzez sie goßci ktorzy máia oßci.
 Smierci zaden sie nie wywierci.
 Sobie gali/gdy cie zly chwali.
 Sobornim stychem.
 Szkaße by çiele v kóßká. Camelus saltat.
 Stráchy ná Láchy.
 Szách abo met.
 Stráßydlo ná woroble.
 Sroká we krzu.
 Sol ná sery/á sery ná sol.
 Siedm Kzemioß/áternáßcie nieß zæciá.
 Stupili sie by Listki do Kusnierzá.

Sam sie wydal. Suo ipsius indicio perit forex.

Stary ale Jary.

Skłhćic v Dworu sluży/a domá mu kty roście.

Swieta pierzynká/by rekároy miałá.

Stánal mu zá Rožány wianek.

Stružká ob Mostku.

Swawola každego zepsuie. Omnes sumus licentia deteriores.

Silá pies we dzbanie widzi/ale głowá nie wnidzie.

Syn tylko wortki zleży/w rozumie nie dziedziży.

Swawola w piekle gore.

Sploč mleko z wattroby/chcešli wyšć choroby.

Suchy Mázec/mokry May/ezyni gumno iáto gay.

Sprobowałszy psá obiesić.

Stary furman rad slucha kiedy kto biežem trzástka.

Sam sebie geder/sam wesol bede.

Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.

Sluchayse mie/rošákemci nie crzešćat w Lázní.

Stroy Anželski/chod Šiodšieyški/głos Diabelski/a mlešo bárá.

Sowá ze krza/a dwie w kierz.

(nie v Pawá.

Spokoyne wyseydánie/stoi zá dobre šniadánie.

Stary Gospodarz Pan Bog/wie kiedy komu czego potrzeba.

Swieca ludžiom wsluguiac/sámá sie trawi.

Aliis in seruicando consumor.

Swiec á brášiny/beda nowiny

Suierć požaje/co kto ma. Testamentum hominis speculum

Spi ná to dobre. Porrectis pedibus dormit,

Dormit in utrumq; aurem.

Stára Pánná/na šlácego Šolnierza czeka.

Stáršy Pan Bog/miš swietey Mácín.

Škoda býti štylu žwierzác/ktory nie plywáli.

Služá ma byož/wierny nie leniwoy/y nie pyšny.

Słowo w przekożone/diewicwo strácone/y čas kiedy miniesz

woda co wplynie/nigdy sie nie zwracá.

Necies

Nescit vox missa reuerſi.

Virginis nulla est vnquam réparabilis arte.

Nec quæ præterit, cursu reuocabitur vnda.

Nec quæ præterit, hora redire potest.

Starog o lisa trudno vſlapić Añosa vulpes haud capitur laqueo

Seni verba dare difficile est.

Szyja tám komus káptur.

Staroście z chlewoń, Woiewodzie z piekárniey.

Sierota ciejsza niż támten.

Szum ludzi nierodsi.

Smielſzy kur ná swoich smieciách, niż ná cudzych wrotách.

Stroi Bába sierleie, kiedy sobie podleie.

T.

Tylko Bogá á strzypić.

Trudna zgodza z ogniem wodá Contraria nunquã vniuntur

Tego co robic niechce, mała wrece kole. Nolēti omnia difficilia

Temu naywietſzy grzech, komu co zginię.

Cluże sie by MAREK po piekle.

Tráfil ze dſdſa pod rynne.

Lucide in prunas, cupiens vitare patellam.

Tárgowcy dſien-pitnyy káždy swego.

Tam sá ryby, gdzie sie ich namniey nie spodſiewaſſ

Quo minime teris gurgitte piscis ir. est.

Trzeba bábie ná boty.

Trudno Wilkiem orać.

Asinus ad lyram.

Trzy rzezy w ſlachectim mieście bázni nagány bydł godnes

vpátunia, kedy Dwor wyszy niżli Kościol, Karczma otázal

ſa niżli Karcz, psiania budownicysza niżli ſpuał.

To w zysku, co w pyſku.

Trudno z tednego wolu, dwie ſkorze zedrzeć.

Nemo duplici poena afficiendus.

Thſtego polciá nie trzeba smarowáć.

Tráfilá Maccá ná Sopárlá.

Tá Bába, teſ kólá.

Tráfilá kosa ná kámién. Nouaculá ad cetera.
Trudno madrego osutáť.
Trudno z god ná goby.
Trzy rzezy á nic grzezy.
Trzy niewidy.
Trzy po trzy.
Trudno z jedna máćierzyna ná bwole goby.
Tym sie Orłowie zlátuta/gdšie šćerw ezuia. Vbicunque fuerit.
cadauer, illuc congregabuntur & aquila.
Ty cudzego šezypcy/á Diabel twego garšćia.
Ták trzebá rzemien čiagnač/ákoby sie niezerwał
Ták rana boli w golen/íako y w głowe.
Tráfil mu w Xumel
Trzyma sie íák piitány plotu.
Tráfil ná prášk.
Ták to bolesno komu žoná ymrze/íako kieby kto zábiie sie wolkieč.
Twarda kóšć Drabiku.
Taž Bábá ná tych kolkách.
Trudno tego wodšić/što nie može chodšić.
Tylko to chorego pytaia iesli chce.
Ták wažna Mša czytána/ íako y špiwana.
Tego tylko z bžialá zábiia/šogo piorun ma zábič.
Ten niech láie/štory dáie.
Trudno muru głowa przebič.
Ten temu Pan/što šogo zle.
Ten temu rad/íakoby mu pší obiad ziedli.
Ták mu mil/ íako sol w oku.
Trzebá mu íák w rzobowi wygadšać.
Ták to prawdá/íako kieby šywe kiošbásy po šwiečie le latały.
Trzebá tám šćápáć/íako po brzytwách.
Ták temu rad/íakoby mu noge vćial.
Ták dobry vbogi / íako y ten co nie ma nic.
Trzyma mu grzbiet. Tergora tuctur.

Tedy bliżej a daley: oweby daley a bliżej.

Longius, sed totius.

Trącił by kula w plot.

Tak dobra kutielka/ iako y biały chleb.

Ty iedno wiesz/ a ia drugie.

Tak sie go to imie/ iako groch ściány.

Trzy rzęzy śadnego nie przynosa pożytku/ cudze pieniadze li-
czyć/ cudzego psá karmić/ y cudzo žone obłapić.

Trudno z łobzieciá okrąść.

Tám woz masi/ gdsie sie kónte nápra.

Trudno dwiemiá pánomi bogodsic.

Nemo potest Dominis re et e seruire duobus.

Deficit ambobus, qui vult seruire duobus.

Tego trzeba hánować/ co sie do broni porywa/ a co do mieška/
tego nie trzeba.

Torowánym góścincem ládá kto sie wlecze.

Inuenitis addere, non est difficile.

Trzeba sie zmáczáć/ kto chce ryby lápáć.

Trudno z Bogiem walczyć.

Trudno przeciwko wodzie pływáć.

Tak długo strugał/ aż też przestrugał. Nihil minus expedit,
quam agrum nimis colere.

Tajemnice wydáć/ przez noge rzucić/ ná počétkowosc sie tárgnac/
nie przeiebnáne rzęzy.

Tegoż plótu kól.

To pewna nowiná/ bywšy Látó bedzie žimá.

Omnium rerum vicissitudo est.

Trzy látá przed wasem/ trzy látá z wasem/ trzy látá po wasie.

Trudno zbláżny ná zátać.

V.

V Chowáy pánie z tego robá ká chraščzá.

V Wdowoy, chleb gotowoy/ ale nie každemu zdrowoy.

V pierz mi košuch/ a wełny nie maczáy.

Ustap gówno twarogow. Da locum melioribus.

Umkni Czechu/silás stawil.

U Dworu dwornie/a domá wybornie.

Ubitczy nie dadza sie náplatać. Nemo tā iniquus in seruos est.
Dominus, vt quos luctu affecerit lugere non permitiat.

U godsi nieszeście wśedzie/ choć podobienstwa nie beżcie.

Uciekay Márku Antoni/nim cie Wielkierá dogoni.

Uleniwoych záwse swieto. Ignauis semper feriz.

Urosta wilczkowi zeby.

Uzad Uzedowi wierzy.

Utego tańca/dwá końca.

Uwina sie by Słodziej w Jarmáńk.

Ukuiá dwá końca.

Ukátá mu kray w subienice koniec.

U Baránowá wielka woda/každy sie tam wożić musí.

Umyśl niewieści/nie ma stáłości.

Varium & mutabile semper, Fœmina.

Uváchawşy mile/postoy kontom chw le váchawşy trzy/ góla
kontom potrzy/wáchawşy sześć/dá yże kontom teść.

Umitga sie by Czaplá w Kobieli.

Umitga sie/by ogrody záiac.

U Diablá ryby, a pieprz w dwu.

(bot

U Krawcá zan sie ma bydzi zdarta sukniá/a v Szewcá dżurawy

Ukázute gruski ná wierzbie.

Ulagl między trapy.

Usto sie iáć mlode pivo zá gásem.

Omne principiu feruet, mediũ tepet, finis friget

Uczũ me wieśezym/a wozymie cie bogatym.

Umie swego psá leczyc.

Ubezgi z woda warzy.

Uwiodzae przed Wilkie/tráfil ná Wiedziwiedza
Incidit in Scyllam uolens pitare Charybdim

Ubiałych głow długi wlosy á rozum trocki.

Ulegu, pysny, Zeży nieprziáciel.

Przywobzenemu škoda może sie nągrobić, ale zły nigdy.
V choway Boże z drowych potraw / wielkiego szczęścia / y cnotli-
wey Żony kiedykolwiek.
Všy słucháoci Jezyk mówiac, Kece do siebie gárnać | Serce po-
žadáac / nigdy sie nienasyca.
Vmie Pan Bog v góbić, gósie boli.
Vbogiego láznia Pańska potum.
Vchodši w rekoieści.
Vwielkiego dworu / bedsie wšyckiego z potrzebe / tylko trzeba
počekáć.
Vyway miary dálic Bog dáry.

W

W Edlug stáwu grobla.
Wieś Marcin, dla czego płaśeś dáć.
Pileum donat, vt pallium recipiat.
Wie pies czyie śáblo ziadl.
W káwtan Bawelne á wchumanto stome.
Boul scenum, Psitaco saccarum.
Wšyd dworzániná niekarml.
Inutilis est viro egeati verecundia.
Wieršy Luc nizli puł.
W ywolał wilká zláśá.
Wodmećie ryby nalepi sie łowia.
Turbato melius capiuntur flumine pisces.
Wšycko podobno v Bogá.
W kázdoy rzeczy zazdrość tylko wniebie nic.
Wilká záwšy trzyma. Lupum auribus teneo.
Wšyckosmy ludjie tylko Xiódz Plebon człowiek.
Wšycko odmienić może.
W cudzym domu drwá raba á do nas trzásti leca.
Wiecey má Pan Bog, nizli rozdáł.
Habet Dominus unde dare possit multo his plura.
Włoch przed škoda. Niemiec w škodzie, polak postodzie przy

62
Chobzi k sobie. Icalus ante d amnum, Germanus in damno.

Polonus post damnum sapit,

W Kzymie być / a Pápieżá nie widzieć,

Wdowa sobie Pan.

Wysforował mu kocielki.

Włożył piśczęle w miech,

Wlasne żáicieże layno / ni śmierdzi ni páchnie.

Wielka roznićá / Pan Baránowski a woznićá.

Wolzá morzem po groszu / a od przewozu sto złot

Wierna miłość / niezbyty gość.

Wolna myśl iedna rostkoš v człowieka.

Mens secura iuge coniugium.

W smetku nsc nie smakuje.

Wymenal go iak Philipá; konopi.

Witay mi káská nie brodzac.

W dostátku trudno miáre záchowáć.

Luxuriant animi rebus plerumq; secundis,

W iedney lace pášieni.

Wejá ma w kálećie.

Wloczy sie zá nim páñstwo / by zá sárna ogon,

W ysilił sie w rozum / by sárna w ogon,

Wet zá wet d ármo nic.

W sedzie ná blazny kápie.

Wzjal ná kiel.

Wypráwił go z kufsa ná wroble.

Widze że nie peć.

Wzjal to Diabel zá stáry dlug.

Wolałbym w Mákowey świnte pášć.

W Kárczmie nte maš Pána.

Wniáchalby wesi ná czoło.

Wydal go ná miešne tárki.

Wiecey gość zá godšine w cudzym domu wyšrzy / niš gospobars
zá rok.

Wydal

Wydał go ná rzeź.
Wąsy wšy ná Ryby/á ná pieprz nie wazyć.
W śepku sie vrodził/á w potvrostku zgiłie.
Wronami to karmiono/á krucy go ziedzo.
Wyspal sie by myś ná pudle.
W yglada by śezurek z maki.
W šyckiego pomoże y z kuse/y z śámo strzału.
W ešym sie Kochamy/ to nam često škodzi.
W śešóciu ludšie sie zapomíná.
Wiecey sie chłop tego boi/ co bespiecznie w kroku stoi.
Wieley ślobšcie/ mále wiešáia. Magni fures par uum ducunt
Wdowiec z wdowa/ rzadko dobrze z soba.
W e zley toni.
Wdowy zá maś gotowy.
Wiele przewodzo/ góšie sie wšyscy zgdzo.
W šytko sie rozleci/ co śežn iš dla dzieci.
Wierna Bursá/ zie bez obrusá.
Wode do morzá wozic. Aquam Oceano affundere.
W karczynie/ w Lázi/ w Mlynie/ w Košćiele nie znać Pána.
Wode mierzyć.
Wiecey w dupie gowien/ niźli w głowie mozgu.
Wilkowi owce porużono. Lupo ouem commisti.
Wodzi go zá nos.
W iśá iak Bog/ iednemu báie/ drugtemu bierze.
Wiedza lošiedzi/ iakó kto śiedzi.
W šytkich sie radz/á iednego śluchay.
W loży sie by Cygan po świcicie.
Wostrogách.
W šytko poiadl y z košćiami. Cū ipso canistro ōnia deuorauit.
W každy rzeży pátrz końca. Finem negotiationum spectat lubeo
W náđšieie wielá/ mála nie opuśežay.
W ileśa potora.
W ypráwnie sie by Rzemięń w ogniu.

69
Ważono miła Zono. Iasta est alea.

Wie Pan czy: Kąpiun, a czy Baran.

W lasny nieboż: Dobet co w stoia szki zbecht

W lasny Pefowstiego piesk.

W sadzono go w kosi roset.

Wara wasa.

Wiem e Bracia.

W bziesi Symona Judy/boi sie kosi grudy.

Festa dies Iudae, prohibet incedere nude.

Wode szepa przytatem/eto bez Xiag chce byds Zakiem:

Haurit aquam cribro, qui studet absq; libro

Wilk na dziedzynie nieszkodzi.

Wrzucil kosć miedzy nie.

Wolno do piekła/ by chciał o pulnocy.

Otworem stoi/ta przelena mocy.

Noctes atque dies paratatri ianua ditis.

W szedzie dobrze/ale domá náylepiey.

W lasny oley/pnie sie ku gorze.

W lozko mály/a w kolebka wielki.

W szyto sie ná grodzie moze/tylko strach nie.

Wiele sluchac/rzeç bezpiecna.

Wiele mowic/rzeç w szteczna.

Audi multa loquere pauca. Nulli tacuisse nocet esse locutu

Wolno dupce/w swioley chalupce. Domi sua qui libet rex.

Wielkiemu Panu zawse koscka dobrze pada. (bla Bogá

W glowie sum / w kosciach lom/w miescku trwoga/racuy eto

W lasnie tak w komorze sadla.

W nowine mu/bialy chleb. Ne per somniū quidem albo pane saturatus.

W szyto szlek dla zdrowia waszy. Cuncta quae habet homo dabit pro anima sua.

W domu przed gosciem/z domu za gosciem. Aduenientem hospite oportet hilariter accipere, abeuntem vero humaniter dimittere,

wielka

Wielka tępota, dziurawa, w beśd, h. m.

Wyrzuconego iako żabe z wierchy.

Wielkie bogactwo, wierna miłość, ciężka choroba, y z antone
sumnienie, nie mogą być zataione.

Wesorayszego dnia szuka. Nodum in scripto quaerit.

Wstyd w młodym człowieku Cnota, a w starym Ciecnota.

Wleże pod ławę, a rzecz mądryja.

W tym się polu dobrze rodzi, po którym Gospodarz chodzi.

Fimus qui cadit de calceis Domini, fertilem reddit agrum.

Wstyd Kotą w ogon.

Wie pan Bog co czyni. Bene omnia fecit.

Wypuścił kofulę, a suknią zastawił. Versuram soluit.

X.

X Jąds do Klechy, a toż tąd, Tobie pistorz a mnie wegorz.

X Abo tąd, Mnie wegorz a tobie pistorz. A Blechą na to,

X a mnie przecie pistorz.

Y.

Y Koste y praca wntweż. Oleum & operam perdidit.

Y na chromym pomsta doiedzie.

Y w kápicy welná.

Y ci chleb iedza, co domu nie wiedza.

Y czarna Kokos białe iáycá niesie.

Y strzyże y goli.

Y mrowka ma swoy gniew. Et formicæ sua bilis inest.

Y biedna mucha odymute sie.

Sæpe etiam instanti læsa repugnat ouis.

Y świniá czajem miśiac człowieká kszaknie.

Y werony nań kracja.

Y pól nań nie sieżekáta.

Y Babá smielśa zá murem.

Y babá zá murem biie.

Y koi na koiá páczac, kiedy nie iestedy schnie.

166
Etiam instanti laesa repugnat ouis.
A myś kiedy sie maki obic / tedy sie tey gorzka widzi.
A t... w... / y sam wice.

Z

Zawsze w dworu dilesieć na iednego służy.
Zawsze lubšie nowin przyczyniaia.

Fama vires acquirit cundo.
Semper & auditis aliquid nouus adicit auctor.
Zle nabycie / nie bywa dobrze pożyte. Male parta, male dilabuntur
Zle położenie / dobrego psule. Occasio facit furem.
Zadna biesiada niemoże byđ bez blazna. Etiam in lautissimo
conuiuio reperuntur, qui minus laute tractantur.
Zastrocżono mu od spaci.
Zoybiem sie v soli.
Zpusztesz stob oły / abo sowa / abo Diabel wyleci.
Zona a smierc / przeznaczone rzeczy od Boga.
Znac ptaka po pierzu Eplumis dignoscitur auis.
Z doświadczenia rozum sie mnoży. Experientia rerum magistra.
Za szczacieniem godność / za dostatkem dobra myśl.
Za godnością laska Pańska.
Zaden niepowinien byc bogatym / teno cnotliwym.
Z p zybytku głowa nie boli.
Zgadzaay sie gaba z mieśkiem.
Z wielkiej chmury / mały dezdż Nubes sine pluuiis.
Zaden na sie nie powie.
Zaden swey wady do siebie nie baczy.
Sed non videmus manticae. quod in tergo est.
Zdrowy choroby / a chory ma sie spodziowac smierci.
Z kaliki Pan / z Klechy Pleban.
Za mlodu sie carnek ostrzy.

Virum mature, quod vult viticia manere,
Zla miłość o gładzie.
Sine Cerere & Baccho friget Venus.

Żeby ego konia /y szkod błota z siadaj.

Żnay koza Franka.

Żly to prak / co wpuścza.

Żly to prak / co swe gniazdo plugawi.

Żnac Darka między Dziecioly

Żlata m otuch / gdzie siepca do vcha.

Żlobdzey w nocy krádnie / a w ednie go wieśa.

Noctu clepens interdiu suspenditur.

Żatol iak ná rzepte.

Żbrowby rybka / rybka / kákoslebs / a sledz iak gnoy

Ż przyačielem słowkiem rzadko / a rzeka nigdy.

Żnam cie żiolko / żes pokrzywka.

Frigidus d pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Żbytek kázi pożytek.

Żiebnym w dol / z drugim w dom.

Żony bez siebie do przyačiol nie puścza.

Żaden sie ná swiat z rozumem nie wrodzi.

Żartem sie prawdy domowic nie wadzi.

Ridentem dicere verum, quid vetat.

Żmyto go bez ługu.

Ż pomocą rzeki plyna. Magnus ope minoru

Żá młodu swiatá wyc.

Żostawil go ná kosu. Liquit illum sub culto.

Żdarto mu pypec.

Ż wielkiego miastá / nigdy tu nocy nie wylebszaj.

Żlobdzey mi nie Brat / Murwa mi nie siostra.

Ż tłustego miesá / tłusta polewka.

Żnac piwo po zakwasie. Procinus apparet planta futura ferax.

Żly chłop od Żony.

Żbiad by Toruńska cegla.

Żlego słowieká karze Pan Bog przez goršego.

Ż młodu w rásce / a ná starość w pláchcie.

Żamykaj gęba Woyleku / bo teraz Láyna po swiećie latáśa.

Żelazna sierść / Żelazny Koni.

Zle toć arzystwo / ...

Ż niepi. y. celem umrzeć nie żał.

Żly w przygodzie przytaciela nie znaydzia.

Żly radby / iſby z nim wſyſcy pogineli.

Zaden w ſwey ſprawie / Sedzia bydy nie moze.

Zla wola / Niewola.

Zli wiecey maia / iſ cudze łapáta.

Zle myſiurowi / ſieciem bydy Lwowi.

Zywot ſtá / ſtego v czyn młodszeo. Vita est nobis aliena magistra

Żłodszeo domowoy / nieprzytaciel gotowoy.

Zoná / rzadko bez gomoná.

Z okná / Maż. w krzeſle Senator / á ná koniu / Kycerz.

Zamydlono mu oczy.

Zyda grzesić.

Z kárle w wyroſt / á chłopa nie dorost.

Zly ſkapa / kiedy ſie vprze / y z gory nie poćtagnia.

Zbil go z jednochody.

Zla robota / zle ſie pláci.

Żaden cudzey żony nie poymie.

Żle ma ſaſiady / kto ſie ſam chwáli. Laudet te os alienū

Laus ex propitio ore sordet.

Żle mu trudno ſie wymowić.

Żwyżay latwie rzezy czyni. Aſuetudo omnia reddit facilia.

Żnacć eſłowieká po ſkerze.

Żá chudzina Pan Bog.

Żadna śmierć nie teſt bez przyczyyny.

Mors aliquam causam ſemper habere ſolet.

Żle te gory obietnie / á nie ma y ełowitánych.

Aureos montes polliceri.

Żaiſchali Jezni.

Żnioláby go / Korká / przez noc.

Ż Gaſiáſkiego ſiodlá / reka ábo noga / á z Kozáckieo / byia przy-
placáta.

Hydowska dusza / á Nieże zebranie /
Po simerci Bog wie / komu sie

z Panem kart nie gray / w zawo-
pożyżay / sony mu nie obłapiay.

Sono podimny do kościoła / nie mam w czym miły : Podimny do
Baczymy / Dziewko / day sam stare bory / sa tam gozies pob
lawa.

złodsiey bywšy w domu katy zoffawi / á ogień kiedy przyjdzie
wszytko pobierze.

zła to sprawa / kto naprzod w Obozie wykroczy.

z oney rzeczy Nieże Janie nic.

złym złego zbyć.

zholdnieš każdego swoia.

Rychley wymowa / niš zbroia.

zÁ Krolá Olbráchtá / wynišeżona šláchtá.

zÁ mlodu galastinachylać trzeba / bo kiedy sie zroście //
tedy sie niš zlamie.

zÁ złego nałogu / trudno ku Bogu.

zÁ gadzÁta sie iák pies z Kocka.

zÁ goda między nami / iák wilkom z Barány.

Lupis & agnis quanto sortito obtigit.

Tecum mihi concordia est.

zÁ nymy sie po sierści.

zÁ domu nie iadšy / á z lasá nie wyšeydawšy sie nie wyiešdzay.

zÁ na sie ná rzeczách / by ewinia na pieprzu.

Quid Sui cum Amarantho.

zÁ psá w studni drašnić.

Cum canibus in puteo non est pugnandum.

zÁ wot Dworski / ewietno gorzki. Aulica vita, splendida miseria.

zÁ boycy nie spráwiedliwie wyšierÁta / á spráwiedliwie sie dziela

Etiam inter latrones viget iustitia.

zÁ táchawšy za Dunay / niš do domu nie dumay.

zÁ łodsiey ná złodzieia / nie powie. Carus erit Verri, qui Verrem
tempore

e empot. quouis accusare potest.

Wypim w karcy / z madrym w karcy.

Dawaj na karcy / w.

Dna oc. rze po mowie. co sie dziele w glowie.

Effeminatorum effeminata oratio.

Dydzie kup ten kiy / widzisz takto smagly.

Baden tego nie nawroci. od kogo Bog tworzy obroci.

Nemo potest corrigere, quem Deus despexerit.

Z Kontem nie gray. Niewiescie nie wlegay. Pienadze sam choy /
waw / chceszli byc bez flody.

Zona ma byc trzezwia / ochedożna y cnocliwa.

Zuloty glosam / stanie w deszy / zwada po pitaniu / rzadko z posy /
tliem.

Zente sie ni coż nie klania y kucharki przed nia nie obla plawy.

Zle sie z boze spienieżyle / zaraz postawoy przybylo.

Quia paululum accessit pecunia, sublati sunt animi.

Ze psy wozad / z kockami w tancie.

Z przyrzedzenia to pochodzi / ze sie Zonka z Zonka zgodzi.

Mulier mulieri magis congruit.

Zracze droga psenice / zedat / boz apke broszemna / lez w odzial

Zona Mejsora moze sie wrodzic / a Marka iuz nie.

Wazley tačno / niżli magčno.

Maslo przed obiadem zloto / po obiedzie srebro / a po wieczery

olew / Ktorego dnia glowick na gęzo maslo ie abo goshnek / tes

go dnia moze sie truczny niebać.

Malo dać wskyd / a sita zal.

Tie pytax siatego. pytax bywalego.

Nalog lamie przyrodzenie. Consuetudo altera natura.

Smul pytk.

Stawony plywacz / w lada rzece wtonie / a stawonego Zycerza w

lada karcynie zabila.

F I N I S.

